

H. Osman'a Atfedilen Kur'an El Yazması: Yıldız Sarayı AY6760

The Qur'anic Manuscript Attributed to Caliph 'Uthmān: Yıldız Palace AY6760

Betül Özdirek Şahin^{1*}
Ayşenur Elif Ünal Şahin²
Necmettin Gökçir³

¹ Öğr. Gör. Dr., Sakarya Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Tefsir Anabilim Dalı, Sakarya, Türkiye, betulozdirek@sakarya.edu.tr
<https://ror.org/04ttnw109>

² Arş. Gör., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Tefsir Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ayşenur.unal@hbv.edu.tr
<https://ror.org/05mskc574>

³ Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri, Tefsir Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye, ngokcir@istanbul.edu.tr
<https://ror.org/03a5qrr21>

*Sorumlu Yazar/Corresponding Author

Geliş Tarihi/Received: 01.08.2025
Kabul Tarihi/Accepted: 03.12.2025
Yayınlanma Tarihi/ Available Online: 15.12.2025

Öz: Bu makalede, Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde kayıtlı olan AY6760 nüshası incelenmektedir. Nüsha Hz. Osman'a atfedilmesi yönüyle önem arz etmektedir. Daha önce üzerine akademik bir çalışma yapılmamış olan bu nüsha II. Abdulhamit'in özel kütüphanesinde bulunan eserler arasındadır. Bu çalışma, nüshayı kodikolojik, paleografik, resmü'l-mushaf ve kıraat yönlerinden inceleyip transliterasyonunu sunmaktadır. Kodikolojik incelemede; cilt yapısı, varakların durumu, forma yapısı, satır düzeni, sayfa yerleşimi, kütüphane mühürleri, kenar kayıtları, süsleme öğeleri ve nüshaya izafe edilen isnat gibi özellikler incelenmiştir. Paleografik incelemede harflerin tamamının başta, ortada ve sondaki yazımları tabloleştirilmiş ve Déroche'un paleografi tablosuyla karşılaştırılmıştır. Resmü'l-Mushaf incelemesinde nüshada tespit edilen 3057 kelime veri tabanına işlenmiş ve literatürde yer alan bilgilerle karşılaştırılmıştır. Ulaşılan sonuçlar bir grafik ile gösterilmiştir Kıraat incelemesinde ise nüshada yazının imkân verdiği okuyuşlar ile on kıraate dair bilgiler karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar hem tablo halinde hem de yüzdesel grafik ile gösterilmiştir. Sonuç olarak; nüshanın Hz. Osman'a ait olmadığı, 8-10. yüzyıl özelliklerini gösteren bir yapıda olduğu, Nâfi', Ebû Amr ve Ebû Ca'fer kıraatlerinin çok az bir farkla öne çıkması sebebiyle Medine ve Basra kıraatlerine daha yakın olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kur'an, Kur'an El Yazması, Hz. Osman Mushafı, Kodikoloji, Paleografi.

Abstract: This article examines the manuscript AY6760, preserved in the Yıldız Palace Library, which is particularly significant because of its traditional attribution to Caliph 'Uthmān. This manuscript has not been studied before and is held in the private library of Sultan Abdülhamid II. The study undertakes a comprehensive analysis of the manuscript from four perspectives and concludes with a transliteration. The methods applied include codicological, paleographic, rasm al-muşhaf, and qirā'āt analyses. The codicological investigation addresses features such as the binding, the condition of the folios, quire structure, line layout, page organization, library seals, marginal notes, decorative elements, and historical attributions. The paleographic analysis classifies the letter shapes (initial, medial, and final forms) in tables and compares them with Déroche's paleographic typology. For the rasm al-muşhaf analysis, 3057 words were recorded in a database and compared with the patterns documented in the scholarly literature, and the results were presented graphically. The qirā'āt analysis compares the readings allowed by the script with the ten canonical readings; the results are displayed both in tables and as percentage charts. The study concludes that the manuscript does not date from the time of 'Uthmān but instead displays characteristics of the AD 8th–10th centuries. It further suggests that, due to the slight predominance of readings associated with Nāfi', Abū 'Amr, and Abū Ja'far, the text aligns more closely with the Madinan and Basran traditions.

Keywords: Qur'an, Qur'anic Manuscript, 'Uthmānic Codex, Codicology, Paleography.

Giriş

Hız. Osman (ö. 35/656) döneminde (644-656) çoğaltılıp çeşitli şehirlere gönderilen nüshalar, tarih boyunca çeşitli sebeplerden dolayı gündemde olmuştur. Erken döneme ait bu nüshalar İslâm'ın ulaşılması mümkün olan ilk yazılı kaynaklarından olması açısından son derece önemlidir.¹ Ne var ki günümüzde Hız. Osman nüshalarının tespit edildiğine dair bilimsel bir kanıt bulunmamaktadır.²

Bu makale İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nden Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ne taşınan, AY6760 katalog numarasıyla kayıtlı Mushafı konu edinmektedir. Bu Mushaf, II. Abdülhamid döneminin (1876-1909) en önemli kütüphanesi olan Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde muhafaza edilmesi ve Hız. Osman'a nispet edilmesi bakımından büyük önem taşır. Nüshanın menşei ve aktarım tarihine dair soru işaretlerini merkezine alarak bu makale, nüshanın Hız. Osman'a aidiyetini tartışarak Mushaf ilimleri içindeki konumunu ortaya koymayı amaçlamakta ve bu temel amaç doğrultusunda çeşitli yöntemlerle nüshanın tarihî ile coğrafi arka planına dair veriler elde etmeyi hedeflemektedir.

Dünyanın farklı yerlerinde Hız. Osman'a ait olduğu düşünülen mushaf lar bulunmaktadır. Bu nüshalardan önemli bir kısmını araştırma konusu yapan ve Türkiye'de bu alanın öncülerinden biri kabul edilen Dr. Tayyar Altıkulaç'tır. Altıkulaç'ın çalışmaları, özellikle Hız. Osman'a nisbet edilen kadîm mushaf nüshalarına odaklanmış olup,³ bu alanda temel kaynak niteliği taşımaktadır. Öte yandan Hız. Osman nüshaları üzerine farklı çalışmalar da bulunmaktadır.⁴

Hız. Osman'a atfedilen AY6760'a kayıtlı nüshanın Yıldız Sarayı'na geliş tarihiyle alakalı, pek bilgi bulunmamaktadır. Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nin tarihi ise II. Abdülhamid⁵ (ö. 1909) zamanına, 1876'ya gitmektedir.⁶ II. Abdülhamid, Dolmabahçe'den padişahlığı boyunca kalacağı Yıldız Sarayı'na taşınmıştır. Yıldız'ın kütüphanesi, farklı dillerdeki pek çok yazma esere ev sahipliği yapmıştır.⁷ Bu zengin koleksiyonun kayıt altına alınması için Hasbî Efendi⁸, kütüphanenin ilk kapsamlı kaydı olan 22 ciltlik

- 1 Hız. Osman öncesi Kur'an'ın yazılı malzemelerine dair süreç için bk. Mehmet Emin Maşalı, "Mushaf", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 31/242-243.
- 2 Mustafa Altundağ, "İstanbul Topkapı Mushafı Hız. Osman'a mı Aittir?", *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 2/1 (31 Mayıs 2002), 53; Maşalı, "Mushaf", 31/242.
- 3 Tayyar Altıkulaç, *Günümüze Ulaşan Mesâhif-i Kadîme : İlk Mushaf lar Üzerine Bir İnceleme* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2021), 25-27; a.mlf., *Hız. Osman'a İzafe Edilen Mushaf-ı Şerif: Topkapı Sarayı Müzesi Nüshası = al-Muşhaf al-Sharîf al-Mansûb ilâ 'Uthmân b. 'Affân: Nuskhat Muthaf Topkapı Sarayı*, çev. Şâlih Şadâwî (İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi [IRCICA], 2007); a.mlf., *Hız. Osman'a Nisbet Edilen Mushaf-ı Şerif (Kahire el-Meşhedü'l-Hüseyni Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharîf al-Mansûb ilâ 'Uthmân b. 'Affân: Nuskhat al-Mashhad al-Husayni bi'l-Qâhira*, çev. Şâlih Şadâwî (İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi [IRCICA], 2009); a.mlf., *Hız. Ali'ye Nisbet Edilen Mushaf-ı Şerif (San'a Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharîf al-Mansûb ilâ 'Ali b. Abî Tâlib: Nuskhat Şan'â'* (İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi [IRCICA], 2011); a.mlf., *Mushaf-ı Şerif (Kahire İslâm Sanatları Müzesi Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharîf*, çev. Şâlih Şadâwî (İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi [IRCICA], 2014); a.mlf., *Mushaf-ı Şerif (Bibliothèque Nationale, Paris) = al-Muşhaf al-Sharîf (al-Maktaba al-Wataniyya, Paris)*, çev. Şâlih Şadâwî (İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi [IRCICA], 2015); a.mlf., *Mushaf-ı Şerif (Tübingen Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharîf (Nuskhat Tübingen)*, çev. Şâlih Şadâwî (İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi [IRCICA], 2016); Tayyar Altıkulaç vd., *Tahkik-i Mushaf-ı Şerif Mensûb bi-hi 'Imâm 'Ali b. Abî Tâlib (şallâ Allâhu 'alayhi wa-sallam): Nüsha-i Şumare 1 Kitâbhâne-i Markazî-i Âstân-i Quds-i Razavî* (Tehran and Mashhad: Merkez-i Tab va-Neşr-i Qur'an-i Kerim; Âstân-i Quds-i Razavî, 2017); a.mlf., *Mushaf-ı Şerif (Berlin Nüshası)* (İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi [IRCICA], 2019); a.mlf., *Hız. Osman'a Nisbet Edilen Mushaf-ı Şerif (Tashtent Mushafı)* (İstanbul: İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, 2024).
- 4 Aleksei Fedorovich Shebunin, "Kuficheskii Koran Imperatorskoi Sankt-Peterburgskoi Publichnoi Biblioteki" (The Kufic Qur'an of the Imperial St. Petersburg Public Library)", *Zapiski Vostochnogo Otdeleniya Imperatorskogo Russkogo Arkheologicheskogo Obshchestva* 6 (1891), 69-133; A. N. Shebunin, "Kuficheskii Koran Khedivskoi Biblioteki v Kaire", *Zapiski Vostochnago Otdeleniia Imperatorskago Russkogo Arkheologicheskago Obshchestva* 14 (1902), 120-125; Arthur Jeffery - Isaac Mendelsohn, "The Orthography of the Samarqand Qur'an Codex", *Journal of the American Oriental Society* 62/3 (1942), 175-195; Efim A. Rezvan, *The Qur'an of Uthman = Koran Usmana*: (St. Petersburg, Katta-Langar, Bukhara, Tashkent) (St. Petersburg: Russian Academy of Sciences, 2004); François Déroche, *Qur'ans of the Umayyads: A First Overview*. (Leiden: E.J. Brill, 2014); Bernhard Moritz (ed.), *Arabic Palaeography: A Collection of Arabic Texts from the First Century of the Hidra Till the Year 1000* (Cairo: Khedivial Library, 1905); M. A. Hussein, *Origins of the Book: Egypt's Contribution to the Development of the Book from Papyrus to Codex* (Greenwich - Connecticut: New York Graphics Society Ltd., 1972); François Déroche, *Catalogue des manuscrits Arabes : manuscrits musulman les manuscrits du Coran* (Paris: Bibliothèque Nationale, 1983); François Déroche, "Manuscripts of the Qur'an", *Encyclopaedia of the Qur'an*, ed. Jane Dammen McAuliffe (Leiden & Boston: Brill, 2003), 261-273; Yasin Dutton, "An Umayyad Fragment of the Qur'an and Its Dating", *Journal of Qur'anic Studies* 9/2 (2007), 57-87; Hans-Casper Graf von Bothmer, "Korane", *Orientalische Buchkunst in Gotha: Ausstellung zum 350jährigen Jubiläum der Forschungs- und Landesbibliothek Gotha (Spiegelsaal 11. September 1997 bis 14. Dezember 1997)* (Gotha: Forschungs- und Landesbibliothek Gotha, 1997), 105-107; Ulrich Jasper Seetzen, *Reisen durch Syrien, Palästina, Phönicien, die Transjordan-Länder, Arabiä Petraea und Unter-Aegypten* 1.0, ed. Friedrich Kruse (Berlin: Verlegt bei G. Reimer, 1855).
- 5 Cevdet Küçük, "Abdülhamid II", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1988), 1/216-224.
- 6 Tuğba Çavdar Karatepe, "Yıldız Sarayı Kütüphanesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 43/544-545.
- 7 Seyit Taşer - Ahmet Ulusoy, "Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ndeki Tasfiyeye İlişkin Tahkikat Sürecinin Analizi", *Türk Kütüphaneciliği* 36/1 (2022), 12.
- 8 Kasım Hızlı, "Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde Çeyrek Asır: Kitapçıbaşı Süleyman Hasbî Efendi (1827-1909)", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 73 (2022), 5-6.

*Kütübhâne-i Hümâyûn*⁹ *Esas Defteri*'ni¹⁰ hazırlamış ve padişaha takdim etmiştir. Kütüphanede 15000'e yakın kitap bulunduğu bilinmektedir.¹¹ Kütüphanenin 22 ciltlik defterine ulaşamadığından AY6760 nüshasının bu tarihlerde Yıldız Sarayı'nda olup olmadığını tespit edemedik. Sultan II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesinin ardından söz konusu kütüphane Maarif Nezareti¹² ve Muhâberât-ı Umûmiyye İdaresi'ne devredilmiştir. Devredilmek üzere hazırlanan envanter defteri 1911 yılında tamamlanmış olup 3 cilttir ve 20535 eseri ihtiva etmektedir.¹³ Hazırlanan envantere göre, 276 mushafın kayıtlı olduğu; fakat bu mushaflardan 265'inin fiilen kütüphanede olduğu kaydı düşülmüştür.¹⁴ Hazırlanmış olan bu defterler günümüzde Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde¹⁵ muhafaza edilmektedir. Başbakanlık Osmanlı Arşivleri'nde yaptığımız çalışmada AY6760 nüshasının Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ndeki numarasına ulaşamadık. Zira, üzerine çalıştığımız bu nüshanın üzerinde "umûmî numarası 20683, husûsî numarası ise 242" olarak belirtildiğinden kayıtlanma işleminin bu nüshayı içermediğini görmekteyiz. Koleksiyon, 1924 yılına gelince İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu'nun¹⁶ (ö. 1978) gayretleriyle Dârülfünûn'un¹⁷ Medresetü'l-Kudât binasına, yani bugünkü İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'ne nakledilmiştir. 1925 yılında İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde Fehmi Edhem Karatay'ın¹⁸ (ö. 1968) müdürlüğü döneminde Yıldız Sarayı Kütüphanesinde çok sayıda koleksiyonla birlikte kataloglama ve tasnif çalışmaları yapılmıştır.¹⁹ Koleksiyondaki eserlerin sayısının 17.000'i aştığını ve bunlar içerisinde yalnızca Arapça olanların 6800 cildi geçtiği bilgisi verilmektedir.²⁰ Koleksiyonların toplam kaydı ise 106347'dir.²¹ Bu katalogda çalıştığımız nüshaya da A6760 numarası verilmiştir ve nüsha hakkında Hz. Osman'a atfedildiği bilgisi mevcuttur.²² 1933 yılına gelindiğinde Dârülfünûn lağvedilmiş ve bu koleksiyon İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'ne devredilmiştir. 1951 yılına ait Fethi Edhem Karatay katalogunda aynı numara bulunmaktadır. Daha sonra katalog numarası AY6760 olarak düzenlenmiştir. Nüshanın cildinden sonraki ilk sayfasında bu numara yer almaktadır. 2023 yılında İÜNEK bünyesinde yeniden kataloglama faaliyeti yapılmıştır.²³ Bu kataloglamada da aynı numaranın devam ettiği görülmektedir.²⁴ 2024 yılı itibariyle bu nüsha aynı katalog numarasıyla Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Bu makalede AY6760, mushaf ilimleri bağlamında incelenmiş; yöntem olarak nüsha hem fizikî hem de dijital görseller üzerinden değerlendirilecektir. İnceleme yöntemi şöyledir:

- 1) Kodikolojik incelemede cilt, varak, forma yapısı, satır düzeni, mürekkep, tezyinat ve işaretler gözleme dayalı tanımlanacak; tarihlendirme benzer nüshalar ile karşılaştırılarak yapılacaktır.
- 2) Paleografik incelemede harflerin baş, orta ve sondaki yazımları listelenip Déroche'un sınıflandırmalarıyla²⁵ karşılaştırılacaktır.

9 Kütüphanenin adı resmî olarak Kütübhâne-i Hümâyûn olsa da "Dış Kütüphane" veya "Büyük Kütüphane" de denilmiştir. bk. Murat Candemir, "Yıldız Sarayı Kütüphanesi: Saraydan Üniversiteye", *Tarih Dergisi* 45 (2008), 125.

10 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivlerinde yaptığımız taramada *Defter-i Kebîr*'in başında bu kütüphanenin tam ismi *Kütüphane-i Humâyun-ı Cenab-ı Mülûkâne* olarak kaydedilmiştir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), *Yıldız Esas ve Evrakı Defteri [YEEJ]*, No. 397, 398, 399.

11 Taşer - Ulusoy, "Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ndeki Tasfiyeye İlişkin Tahkikat Sürecinin Analizi", 15; Abdulmajeed Abdulmajeed, *Nadir Eserler Kütüphanelerinde Elektronik Bilgi Hizmetleri: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Örneği* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023), 69.

12 Ali Akyıldız, "Maârif-i Umûmiyye Nezâreti", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 27/273-274.

13 *Yıldız Esas ve Evrakı Defteri* (YEEJ, No. 397, 398, 399).

14 Taşer - Ulusoy, "Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ndeki Tasfiyeye İlişkin Tahkikat Sürecinin Analizi", 23.

15 Necati Aktaş - Yusuf Halaçoğlu, "Başbakanlık Osmanlı Arşivi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 5/122-126.

16 Mehmet Faruk Bayraktar, "İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 5/36-38.

17 Ekmelüddin İhsanoğlu, "Dârülfünun", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1993), 8/521-525.

18 Semavi Eyice, "Fehmi Edhem Karatay", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2021), 24/473-474.

19 Çetin Kaska, "İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Farsça Yazmalar", *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11 (2020), 77.

20 Fehmi Edhem Karatay, *Arapça Basmalar Alfabe Kataloğu* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1951), Önsöz.

21 Ali Arslan, *Dârülfünun'dan Üniversiteye Geçiş* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1992), 85.

22 Karatay, *Arapça Basmalar Alfabe Kataloğu*, 2.

23 "İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi: Arapça Yazmaların Yeniden Kataloglanması" (İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Haziran 2023).

24 İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, "Kur'an-ı Kerim [AY6760]" (Erişim 30 Temmuz 2025).

25 İlgili sınıflandırma için bk. François Déroche, *The Abbasid Tradition: Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD*, thk. Julian Raby (London: The Nour Foundation; Azimuth Editions; Oxford University, 1992), 1/38-47.

- 3) Resmü'l-Mushaf bağlamında nüsha, Hz. Osman'a nispeti çerçevesinde Dâni (ö. 444/1053) ve İbn Necâh'ın (ö. 496/1103) karşılaştırılacak; kelimeler Excel veri tabanına işlenip konu esaslı analiz edilen bulgular grafiklerle sunulacaktır.
- 4) Kıraat incelemesinde Excel verileri kıraat literatürüyle karşılaştırılacak; noktasız yazının imkân verdiği ölçüde sahih okuyuşlar tablolaştırılacak, yüzdesel grafiklerle muhtemel coğrafya belirlenmeye çalışılacaktır.
- 5) Hz. Osman'ın şehadeti sırasında Mushaf'a kan damladığına dair rivayet²⁶ ise ilgili ayet nüshada bulunmadığından incelenemeyecek; değerlendirme diğer özellikler üzerinden sürdürülecektir.

1. AY6760'ın Varaklarının İncelenmesi

AY6760 varaklarının kodikoloji, paleografi, resmü'l-Mushaf ve kıraat açısından incelemeleri yapılacak ve her başlık altında bu incelemelerin sonuçları paylaşılabilecektir.

1.1. Kodikolojik İncelemesi

Kodikoloji, el yazması kitapların üretim, dolaşım ve kullanım süreçlerini, tarihi serüvenlerini inceleyen disiplindir.²⁷ Hicri üçüncü asırdan önceye ait tarihi açık olarak bulunan yazmalar az olmakla birlikte, özellikle bu dönemlere ait Kur'an nüshaları ayrıntılı kodikolojik tahlillere konu edilmiştir.²⁸ Bu bölümde, AY6760'ın kodikolojik incelemesine dair; cilt yapısı, varakların fiziksel özellikleri, forma tertibi, satır düzeni, yazı malzemesi ve sayfa yerleşimi gibi yapısal unsurların yanı sıra; kütüphane mühürleri, kenar kayıtları, süsleme öğeleri ve nüshaya izafe edilen isnat gibi metin dışı unsurlar da İslam yazma geleneği çerçevesinde değerlendirilecek, bu unsurlar üzerinden nüshanın muhtemel tarihî konumu belirlenmeye çalışılacaktır.

1.1.1. Cilt ve Varakların Genel Durumu

AY6760 (eski katalogda A6760), parşömen üzerine, 165 mm boy, 246 mm eninde, 13 yaprak, yazı uzunluğu 190 mm ve her sayfada 14 satır olmak üzere küfi hatla yazılmıştır. Şu anki cildinin yeşil bez kaplı karton cilt olduğu da katalog bilgisinde yer almaktadır.²⁹ Cildi özgün değildir. Nüsha üstten çekildiği için cilt yapısı tam anlaşılmasa da, deri üzerindeki farklı dikiş izleri, modern iplik (Görsel 1) ve yeşil kumaş kaplamadan, geç bir dönemde ilk kez ya da yeniden ciltlendiği anlaşılmaktadır. İlk ciltleme deri olabileceği gibi mushaf bir ahşap kutuda da muhafaza edilmiş olabilir. Varak birleşim yerlerindeki koyulaşmalar, derinin renginin kâğıda geçtiğini gösterdiğinden, nüshanın en azından sonraki bir safhada deri ciltle korunduğu anlaşılmaktadır. Abbâsî dönemi (750-1258) ve öncesinde mushaflardaki orijinal ciltler çoğunlukla günümüze ulaşmadığından bu nüshada da bulunmaması beklenen bir durumdur.³⁰ Aşağıdaki görsellerde vr. 1a'dan önceki sayfada Yıldız Kütüphanesi mührü (Görsel 2) ve A6760 numarası (Görsel 3) yer almaktadır.

26 Tayyar Altıkulaç, *Günümüze Ulaşan Mesâhif-i Kadîme: İlk Mushaflar Üzerine Bir İnceleme* (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2021), 296; Altundağ, "İstanbul Topkapı Mushafı Hz. Osman'a mı Aittir?", 56; Ziya Şen, "Hz. Osman Döneminde İstinsah Edilen Mushafların Akibeti", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (02 Aralık 2015), 33.

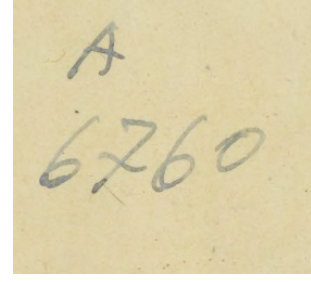
27 Adam Gacek, *Arabic Manuscripts: A Vademecum for Readers* (Leiden: Brill, 2009), 98/64.

28 Alessandro Bausi vd. (ed.), *Comparative Oriental Manuscript Studies: An Introduction* (Hamburg: Tredition, 2015), 34. Bahsi geçen güncel çalışmalardan birkaçı için bk. Fatih Cankurt, *Hz. Ali Mushafı* (Ankara: Fecr Yayınevi, 2021); Şeyma Genan vd., "Erken Döneme Tarihlenen Katta Langar Mushafı'nın Mushaf İlimleri Bakımından İncelenmesi", *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/47 (2023), 55-88; Tuba Kardeşin, *Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ndeki ŞE 54 Numaralı Kur'an El Yazmasının Analizi ve Neşri* (Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2025); Betül Genan, *Hicri Üçüncü Asır Kuran Yazmalarında Kıraat Tercihî Türk ve İslam Eserleri Müzesi Şam Evrakı Koleksiyonu Örneği* (İstanbul: İFAV Yayınları, 2025); Elif Behnan Bozdoğan, *Kur'an Yazmalarında Hicazi Yazı-Şam Evrakı Çerçevesinde Yeni Bir Tasnif Denemesi* (İstanbul: KURAMER, 2025). Ayrıca halihazırdaki çalışmalardan edindiğimiz bilgilere göre mushaf literatüründeki en eski kayda sahip Kur'an el yazmasının, ŞE7764 olduğu kaydın sıhhatine dair detaylı inceleme ile birlikte ortaya konmuştur. bk. Şeyma Genan, *Kadim Mushaflarda Zabt Geleneği - Şam Evrakı Koleksiyonu Kur'an Yazmaları Örnekleme* (İstanbul: İFAV, 2025), 43-44.

29 Fehmi Edhem Karatay, *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Kataloğu: Kuranlar ve Kurani İlimler* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1951), 1/2.

30 Déroche, *The Abbasid Tradition: Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD*, 1/20.

Görsel 1: Formaların dikiş yeri   **Görsel 2: Yıldız Kütüphanesi Mührü**   **Görsel 3: Raf numarası örneği**

Ciltten sonraki (muhtemelen restorasyonda eklenen) ilk sayfada ise Hz. Osman'a nisbetine dair daktiloyla yazılmış Türkçe notta yer alan bilgiler şöyledir: "Kur'an'dan bir parça. İstinsah: Kûfî yazı. Üçüncü halife 'Oşmân'a atfedilmekte olan bu varakların H. II. veya III. asır olması muhtemeldir. AY6760". Ciltten sonraki dördüncü boş sayfada Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nin Osmanlı Türkçesi ile bir mühür, hemen ilk sayfasının sol kenarında daha küçük formda bir kütüphane mühürü ve vr. 1a'nın alt boşluğunda, içerisinde "İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi" yazan eliptik bir mühür bulunmaktadır.

Yazı yüzeyi parşömandır. Mushafın üzerinde sonradan kurşun kalemle yapılan numaralandırmaya göre 13 varaktan müteşekkildir. Yaprakların nasıl gruplandırıldığını anlamak için ön ve arka yüzlerinin sıralanışı üzerinden bir tahminde bulunmak mümkündür. Her ne kadar varakların çoğunluğu İslâm yazma geleneğinde görülen "a yüzlerin derinin iç tarafına (flesh side) gelmesi"³¹ kuralına uysa da bu durum nüshadaki kayıplardan dolayı süreklilik arz etmemektedir. Déroche tarafından incelenen koleksiyonlarda varakların ön yüzü genelde derinin dış tarafına denk gelirken, incelediğimiz nüshada daha çok iç tarafına denk gelmektedir.³² Geri kalan sayfalardaki forma düzeni dizimi bozduğu için doğrudan analizi yapmayı zorlaştırırsa da, arasında kayıp varak olmadığını ayet düzeninden anladığımız 1b-8b arasındaki düzene göre bu aralıkta 8 yaprak vardır, 5b-6a arasında yüz değişimi (dış → iç) olmuştur. Dolayısıyla bu forma yapısının 8'li (quaternion)³³ olması mümkündür.

1.1.2. Nüshanın İçeriği

AY6760'ın mevcut durumu, birçok varağın zamanla eksildiğini göstermektedir. Nüshada, ayet sayılarını da içeren tezyinatlı sure başlıkları vardır (ör. vr. 1a, 8a, 9b). Ayrıca başına Osmanlı Türkçesiyle eklenmiş notta sure kapsamına dair ayrıntılar ve nüshanın muhtevası hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bu nottaki ifadeler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: AY6760 kayıtlı nüshada bulunan sureleri gösteren kayıt metni³⁴

Satır Sayısı	Metnin transliterasyonu
1	Bakıyye-i Mulâhazât
2	Mecmû'asının birinci şaḥîfesi Süre-i Hüd'ün nihâyetinde on bir şaḥırını ve şaḥâ'if-i sâ'iresi
3	Süre-i Yûsuf'un tamamını ve Süre-i Tûr nihâyetinde bir şaḥîfe ve yedi şaḥırını ve Süre-i
4	Necm'in tamamını ve Süre-i Fecr'in baş tarafından bir şaḥîfe ve iki şaḥırını ve Süre-i Mursalât
5	ve Nebe'ni'nin tamamıyla Süre-i Nâzi'ât'ın beş şaḥırını ḥâvidir.
6	Ḳayd-ı sene 5 Mart 1220 târîḫi tedkîki ³⁵ imzâ

31 Déroche, *The Abbasid Tradition: Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD*, 1/18.

32 François Déroche, "L'emploi du parchemin dans les manuscrits Islamiques: quelques remarques liminaires", *The codicology of Islamic manuscripts: Proceedings of the second conference of Al-Furqân Islamic heritage foundation*, ed. Yasin Dutton (London: al-Furqân Islamic Heritage Foundation, 1995), 30.

33 François Déroche, *Islamic Codicology: An Introduction to the Study of Manuscripts in Arabic Script* (London: al-Furqân Islamic Heritage Foundation, 2005), 67.

34 Metindeki 5 Mart 1220 tarihi Rûmî olarak verilmiştir. Milâdî olarak 17 Mart 1806 tarihine tekabül etmektedir.

35 Tarih Rûmî olarak verilmiştir. Milâdî olarak 17 Mart 1806 tarihine tekabül etmektedir.

Bu nüshada bulunan sure ve ayetler bulunduğu sayfalara göre Tablo 2’de belirtilmiştir:

Tablo 2: AY6760 Nüshasında bulunan sure ve ayetler

Varak	Sure No	Sure Adı	Ayet Başlangıcı	Ayet Bitişi
1a	11	Hüd	116	123
1b	12	Yūsuf	1	9
2a	12	Yūsuf	10	19
2b	12	Yūsuf	19	25
3a	12	Yūsuf	25	33
3b	12	Yūsuf	33	40
4a	12	Yūsuf	40	46
4b	12	Yūsuf	46	55
5a	12	Yūsuf	55	65
5b	12	Yūsuf	65	71
6a	12	Yūsuf	71	80
6b	12	Yūsuf	80	88
7a	12	Yūsuf	88	98
7b	12	Yūsuf	98	106
8a	12	Yūsuf	106	111
8b	13	Ra’d	1	5
9a	52	Ṭūr	23	41
9b	52	Ṭūr	41	49
9b	53	Necm	1	9
10a	53	Necm	10	28
10b	53	Necm	29	44
11a	53	Necm	44	62
11a	54	Ḳamer	1	2
11b	54	Ḳamer	2	20
12a	77	Murselât	1	27
12b	77	Murselât	28	50
13a	78	Nebe’	1	35
13b	78	Nebe’	35	40
13b	79	Nāzi’ât	1	12

Tablo 2 incelendiğinde, AY6760’ta toplam 10 farklı sureye ait ayetlerin yer aldığı görülmektedir. Nüshada yer alan toplam 335 ayet dikkate alındığında, bu nüshanın Kur’an-ı Kerim’in yaklaşık %3,95’ini içerdiği anlaşılmaktadır.

1.1.3. Yazının Durumu

Nüshada her sayfada 14 satır vardır ve satır başına genelde 7-9 kelime olacak şekilde yatay bir dizayn tercih edilmiştir. Harfler arasındaki seyreklikler metin kısmının bütününde görülmektedir. Satır düzeni dengelidir; her blokta ritmik bir uyum söz konusudur. Yukarıdan aşağıya bazı harflerin görsel olarak tekrar etmesine özen gösterildiği anlaşılmaktadır. Harflerin bu dengeli ve uyumlu dağılımı yazı türü bakımından aynı gruptan (Kûfi D) ve dönemden³⁶ olduğunu düşündüğümüz NMI 4279³⁷ gibi mushaflarda da görülmektedir. Her ne kadar buna dair bir bilgiye François Déroche’un “*The Abbasid Tradition : Qur’ans of the 8th to 10th Centuries AD*” kitabında yapmış olduğu tasnifte rastlamamış olsak da D.Va grubundaki Kur’an el yazmalarında ortak olarak bu özelliğin bulunduğunu gözlemlemekteyiz. Mürekkep, kahverengi karbon temelli mürekkep gibi görünmektedir. Çoğu varakların arka yüzlerindeki yazı, ön yüzlerine göre daha iyi korunmuştur.

36 Ali Aghaei - Michael Josef Marx, “Carbon Dating of Seven Parchment Qur’an Manuscripts and One Syriac Bible of the National Museum of Iran”, *Journal of Iran National Museum* 2/1 (22 Aralık 2021), 224.

37 “Tehran NMI 4279, Folio: 3v”, *Irankoran (Bibliotheca Coranica Iranica)* (30 Temmuz 2025).

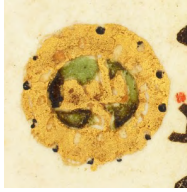

Tablo 3: Ön ve arka varakların derinin iç ve dış yüzünü kullanarak farklı sıralanışı

AY6760, 12a yaprağı	AY6760, 11b yaprağı
	

1.1.4. İşaretler ve Süslemeler

AY6760'ta ayetler, çeşitli şekillerdeki beşinci (taḥmīs) ve onuncu (ta'şīr) ayet sonu işaretleri ile ayrılmıştır. Tekli ayet ayraçları yerine her on ayette bir altın yaldızlı yuvarlak süslemeler bulunmaktadır. Örneğin; Murselât Sûresindeki süsleme içinde yer alan rakamdan anlaşıldığı üzere 10. ayetin sonuna (vr. 12a, str. 5) "عسرس", 20. ayetin sonuna (vr. 12a, str. 9) "عسرون" ve 30. Ayetin sonuna (vr. 12b, str. 2) içerisinde "للسون" yazılı altın renginde rozetler eklenmiştir. Bazen ayet sayısı aynı anda hem ebced hesabına göre hem de yazıyla ifade edilerek farklı şekillerde süslemeler içerisinde yazılmaktadır (Örneğin; vr. 3, str. 8). Taḥmīs işaretleri (vr. 11b, str. 3) ebced sistemine göre beş rakamını temsil eden hâ' harfi ile gösterilmiştir. Ayrıca bir kenar boşluğunda, metnin bölümlerine dair bilgi sure başlıklarıyla aynı türdeki kûfi hat ve altın harflerle verilmiştir (vr. 11b).

Tablo 4: Mushaf içi bölümlendirme işaretlerine örnekler

'aşera, vr. 12a	şelâşûn, vr. 3a, str. 8	lam (30) vr. 3a, str. 8	taḥmīs, vr. 3a, str.1
			

Sure başlarında kullanılan tezhip süslemeleri, Abbâsî dönemine ait bezeme stillerini çağrıştırmaktadır. Katalogda da sure başlarının kızılca altınla tezhipli olduğu bilgisi yer almaktadır.³⁸ Sure başlığının yazılı olduğu alanlar boş bırakılmış, bu boşluklar altın bezemelerle çevrelenmiştir. Süslemelerde stilize edilmiş bitkisel motiflerin erken örneklerine rastlanmaktadır ve bu kısım dikdörtgen bir çerçevenin içine alınmıştır. Bu çerçevelerin sağ ve sol kısımlarında daire formlu Rûmî ve Hatâyî motifleri³⁹ okuyucunun surenin başını hızla bulmasına yardımcı olmaktadır. Klasik Osmanlı tezhip geleneğinde rûmî ve hatâyî olarak isimlendirilen stilize bitkisel motiflerin ilk biçimsel örnekleri, erken İslam mimarisinde –özellikle Abbâsî dönemine ait yapılarda– nebâtî formların üsluplaştırılmasıyla ortaya çıkmıştır. Ancak bu motifler, araştırmalara göre söz konusu erken dönemde bugünkü anlamlarıyla "rûmî" ve "hatâyî" terimleriyle anılmamış; daha ziyade "nebâtî" ya da genel bir sınıflandırmayla "islîmî" bezeme kapsamında değerlendirilmiştir.⁴⁰ Dolayısıyla, Mushaf süslemelerinde karşılaşılan bu örneklerin Abbâsî dönemi eserlerinde gözlemlenebilmesi, AY6760 için de bu döneme kayıtlanmasını mümkün kılmaktadır. Ayrıca süslemelerin yazı ile eş zamanlı olarak yapıldığını gösteren dikkat çekici bir örnek, vr. 9b'de yer alan Necm Sûresi'nin başında görülür. Bu sayfada, önceki surenin son ayeti satıra sığmadığı için Necm Sûresi'nin başlık süslemesi, normalde olduğu gibi tüm satır boyunca uzatılmak

38 Karatay, *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Kataloğu*, 1/2.

39 Dilek Bozyiğit (Türkiye Yazma Eserler Kurumu Kitap Şifahanesi ve Arşiv Dairesi Başkanlığı, restoratör), yazarla 20 Temmuz 2025 tarihinde yapılan görüşme.

40 Aziz Doğanay - Merve Akyüz, "İslîmî / Rûmî ve Hatâyî Motifinin Köken Meselesi: Timûrî Tezyînat Üslûbunun Osmanlı Sanatına Yansımaları ve İstanbul Üslûbunun Teşekkülü", *Türklük Araştırmaları Dergisi* 3/1 (2024), 39-43.

yerine daha kısa tutulmuştur. Bu durum, hattatın süsleme düzenini yazının akışıyla birlikte şekillendirdiğini göstermektedir.

Görsel 4: Sure başı tezyinatına örnek, vr. 12a, str. 1

1.1.5. Tarihlendirme

Çoğu erken dönem Kur'an el yazması gibi, AY6760 da tarihsizdir. Kûfi hat, Hicazi hatlı Mushaflardan sonraki erken dönem örneklerde görüldüğünden dolayı, bu el yazmaları için genellikle hicri ilk yüzyıllar önerilmiştir. Hatta bazen bu el yazmalarına daha yüksek bir statü kazandırmak için, bunların Hz. Osman'ın elinden çıktığı iddia edilmiştir. Nitekim AY6760 için de aynı not modern bir yazı ile son dönemde eklense de Hz. Osman'a ait olduğuna dair ferah kaydı olmadığı için yazıldığı döneme ait herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Ancak bu nüshaya yakın özellikler gösteren bir nüsha için Déroche'un verdiği tarih tahmini yaklaşık 750–850 yılları arasındadır. Qatar National Library'de envanter numarası HC.MS.03168 olan mushafın sayfa başına satır sayısı 13; ölçüleri 336 × 231 mm ve yazı türü Kûfi, D.Va şeklinde sınıflandırılmaktadır.⁴¹ Bir diğer benzer özellikler gösteren nüsha NMI 4247'dir. Ali Aghaei ve Michael Josef Marx tarafından yazılan makalede 4247 numaralı nüsha için karbon tarihlendirme sonucunun, MS 891–991 yıllarına karşılık geldiği aktarılmaktadır. Ayrıca makalede de ifade edildiği gibi 4247'nin yazı üslubu ve sayfa düzeni, Londra'daki Khalili Koleksiyonları'nda yer alan KFQ 82, QUR 49, QUR 285 ve KFQ 2 ile benzerlik göstermektedir. Bu nüshalar ise Déroche tarafından D.Va yazı stili altında sınıflandırılmış ve 9. yüzyıl sonu ile 10. yüzyılın ilk yarısı arasında bir tarihe yerleştirilmiştir.⁴²

Sonuç olarak, gerek süsleme unsurları gerekse yazı tarzı bakımından AY6760, Abbâsî dönemi mushaf üretim gelenekleriyle önemli benzerlikler sergilemektedir. Özellikle D.Va tipi Kûfi hattın bir örneği olması, harf biçimleri açısından HC.MS.03168 ve NMI 4247 gibi karbon testi ve paleografik incelemelerle tarihlendirilmiş nüshalarla benzerlik göstermesi bakımından, AY6760'ın da miladi 8–10. yüzyıllar arasında yazılmış olması mümkündür.

1.2. Nüshanın Paleografik İncelemesi

Erken dönem mushaflardaki yazım tarzı, dönemin Arap yazısının karakteristik özelliklerini yansıtmaktadır. en-Nedîm⁴³, Fihrist'inde Muḥammed b. İshâk'tan nakille Arap yazılarının ilkinin Mekke yazısı olduğunu, onu takiben, Medinelilerin yazısının, sonra Basra, ardından da Kûfe yazısının ortaya çıktığını ifade etmiştir. Ayrıca bu hatların mushaf yazımında da kullanıldığını belirtmiştir.⁴⁴ Mushaf yazımında kullanılan erken dönem Kûfi yazısının tipolojisi sabit ve değişmez değildir.⁴⁵

AY6760'ın kahverengi mürekkeple ve kahverengi harekelerle tek bir katibin elinden yazıldığı düşünülmektedir. Kırmızı ve yeşil noktalar hareke için kullanılmıştır. Yalnızca bir iki yerde "nün" (vr. 11b, str.3) ve "te" (vr. 11a, str. 7) harflerinin üzerinde nokta biçiminde i'câm işaretleri görülmektedir.

41 Michael Marx (with assistance from Salome Beridze), "Qatar National Library (مكتبة قطر الوطنية): HC.MS.03168", çev. Raheleh Shahpasand - Azam Shahpasand, *Manuscripta Coranica – Corpus Coranicum* (20 Temmuz 2025).

42 Ali Aghaei - Michael Josef Marx, "Carbon Dating of Seven Parchment Qur'an Manuscripts and One Syriac Bible of the National Museum of Iran", *Journal of Iran National Museum* 2/1 (22 Aralık 2021), 220-221; Déroche, *The Abbasid Tradition: Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD*, 1/97-101.

43 en-Nedîm'in ismine dair tartışmalara ve bizzat kendisinin bu kelimeyi kullandığına dair bk. Mehmet Yolcu, "en-Nedîm [İbn Al-Nadim] ve el-Fihrist'inin İslam Kültür Tarihindeki Yeri - İslam Kültür Tarihinin Zamansal Bir Haritası", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 4/5 (01 Mayıs 2017), 2.

44 Ebû'l-Ferec Muḥammed b. İshâk en-Nedîm, *Kitâbu'l-Fihrist*, ed. Eymen Fu'ad Seyyid (London: Al-Furqan Islamic Heritage Foundation, 2014), 1/14-15.

45 Nabia Abbott, *The Rise of the North Arabic Script and Its Kur'anic Development with a Full Description of the Kur'an Manuscripts in the Oriental Institute* (Chicago: The University of Chicago Press, 1939), 19-23.

Déroche'un "The Abbasid Tradition : Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD" isimli kitabında harflerin şekillerinden hareketle geliştirdiği sınıflandırma ile karşılaştırdığımızda, AY6760'ın ekseriyetle Kûfî D üslubunu temsil etmektedir. D.Va grubuna yakın olup, bazı yerlerde DI ve D.Vb gruplarına da uyum sağlamaktadır. Bu durum çok şaşırtıcı değildir. Nitekim bu alt gruplar birbirine oldukça benzemektedir. Déroche'un sisteminde küçük harfler (a, b, c) bir üst grubun içindeki alt varyantları göstermektedir.⁴⁶

AY6760'da bağımsız durumda "elif" harfi, aşağıda sağa doğru uzun bir kuyrukla yazılır ve bu kuyruk hafif yukarıya doğru kıvrılır. "Ha", "hı", "cīm" harfinin başta ve ortada yazılışı D.Va özelliği gösterirken kelime sonunda ya da bağımsız konumda olduğunda, satıra yakın bir şekilde sağa doğru kıvrılan bir kuyruğa sahiptir ve bu özellik D.Vb grubuna benzer. Ortada bulunan "he", satırın taban çizgisinde yer alır ve iki gözü belirgindir ve damla biçimindeki şekli ve üst üste denk gelen iki gözünün konumları D.Va grubuna yakındır. "Kāf" harfinin sondaki ve bağımsız durumdaki alt kısmındaki kıvrım, DI grubunda gözlemlenmektedir.⁴⁷ Ancak Déroche'un DV grubu tasnifinde bu harfin görseline yer verilmediğinden, söz konusu formun bu gruba ait olup olmadığı hususunda kesin bir kanaate varmak mümkün değildir. Aşağıdaki ilk tabloda detaylı olarak bu harflerin dahil olduğu gruplar, ikinci tabloda ise bütün harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları görülmektedir.

Tablo 5: AY6760'nin yazım biçiminin Déroche'un sistemine göre tasnifi⁴⁸

AY6760	'Elif	Cīm/Ĥa/Ĥa	Ṭ	'Ayn/Ġayn	Mīm	Nūn	Lām elif	Ḳāf
D.Va				 				
DI	2							
D.Vb	3							
Déroche D I								
D.Va								
D.Vb								

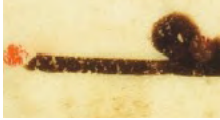

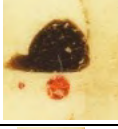

46 François Déroche, *Catalogue des manuscrits Arabes : manuscrits musulman les manuscrits du Coran* (Paris: Bibliothèque Nationale, 1983), 1/112-116; a.mf., *The Abbasid Tradition: Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD*, 1/44-45.

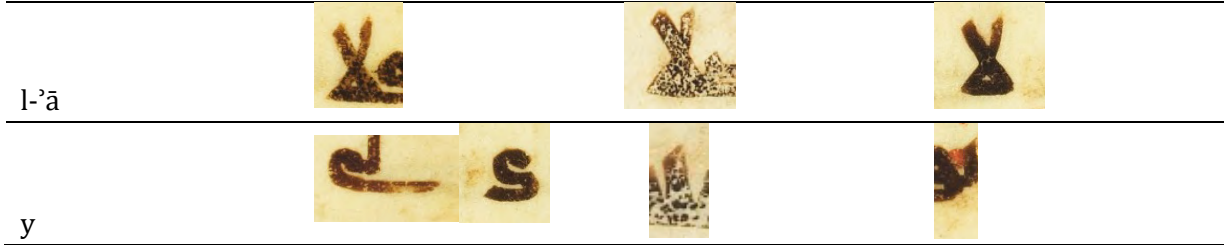
47 Déroche, *The Abbasid Tradition: Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD*, 1/43-45.

48 Déroche, *The Abbasid Tradition: Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD*, 1/43-45.

Tablo 6: AY6760'ta harflerin başta, ortada ve sonda yazılışları

Harfler	Sonda	Ortada	Başta
ʾ elif			
ʾ hemze			
b			
t			
s			
c			
h			
h			
d			
z			
r			
z			
s			
ş			

ş			
đ			
ţ			
z			
ç			
ğ			
f			
ķ			
k			
l			
m			
n			
v			
h			

Paleografik açıdan, kelimelerin satır sonunda bölünmeden, bütünlük korunarak tamamlandığı görülmektedir. Ancak bazı örneklerde bu ilkeye uyulmadığı, kelimelerin satır sonunda bölünerek alt satıra taşındığı dikkat çekmektedir. Örneğin, vr. 1b, 5. satırda “رَأَيْتَهُمْ” kelimesi satır sonunda bölünmüş; benzer şekilde vr. 4a, 11. satırda “وَأَذَكَرَ” kelimesinin bir kısmı bir sonraki satıra geçirilmiştir. Aynı uygulama, vr. 4b, 7. satırda “رَأَوْدَتِنَ” kelimesi ve vr. 10a, 5. satırda “وَمَنْوَةَ” kelimesi ile vr. 12a, 11. satırda “وَأَمْوَاتَا” kelimesinde de görülmektedir. Bu tür satır sonu bölünmeleri, hattatın sayfa yerleşimi ve estetik tercihler doğrultusunda zaman zaman harf bütünlüğünden feragat ettiğini göstermektedir.

Mushafın yazımında dikkat çeken bir diğer husus ise, hemzenin gösteriliş biçimidir. Örneğin, vr. 8b, 12. satırda geçen “عَادًا” ve “عَرَانًا” kelimelerinde hemze, yalnızca tek bir elif harfi üzerine iki yeşil nokta konularak çift harekeyle gösterilmiştir. Ayrıca mushaf üzerinde lam-elif (لا) formunda elif sağda, lam ise solda konumlandırılmıştır.⁴⁹ Bu yönelimi hemze işaretlerinin yer aldığı yeşil noktalamalardan açıkça tespit etmek mümkündür. Bununla birlikte vr. 12a’da “māin” kelimesi, “ما”⁵⁰ şeklinde bir “elif” ve “mīm”in altında yeşil, elifin altında kırmızı nokta ile gösterilmiştir. Hemzenin kırmızı nokta ile gösterilmesi durumunda “mīm”in harekesinin kesra olması abes olacağından, bu noktalardan birinin kesra ve birinin de tenvine işaret ediyor olması muhtemeldir.

1.2.1. Nüshadaki Hatalar ve Düzeltmeler

AY6760’ın incelenmesi sonucunda çeşitli yazım hataları, düzeltmeler ve müdahaleler tespit edilmiştir. Bunlardan ilki, vr. 8a, 5. satırda yer alan “قَبْلِكَ” kelimesine ilişkindir. Bu kelimenin hatalı yazıldığı ve sonradan düzeltildiği anlaşılmaktadır. Nitekim hemen ardından gelen “الَا” kelimesinin altına, elif harfini belirtmek amacıyla yeşil renkte bir nokta konulmuştur. Aynı şekilde, “قَبْلِكَ” kelimesinin altında kazınmış bir nokta izine rastlanmaktadır. Bu bulgular, katibin “قَبْلِكَ” kelimesini unutarak doğrudan “الَا” kelimesine geçtiğini ve hatasını fark ettikten sonra geriye dönerek düzeltme yaptığını göstermektedir. Bir diğer yazım hatası, vr. 8a, 4. satırda geçen “الَّتَبَعَنِي” kelimesindedir. Burada ‘ayn (ع) harfi yazılmamış ve eksik bırakılmıştır. Vr. 13b, 9. satırda ise “أَمْرًا” kelimesi yazılırken bir hata yapılmış, ardından katip tarafından bu hata düzeltildiği anlaşılmaktadır.

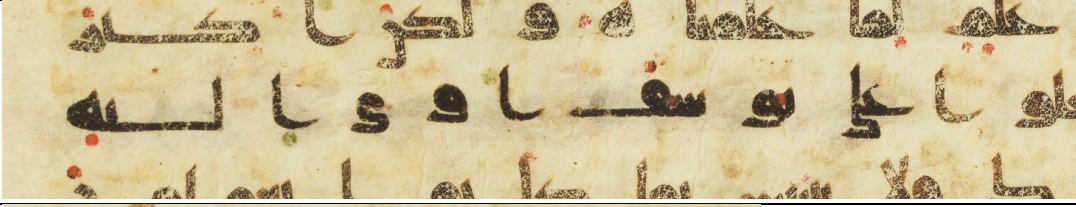
Nüshada bazı ayet sonlarında yazmadaki genel uygulamadan farklı işaretlemeler de dikkat çekmektedir. Özellikle vr. 9b, 12. satırın sonunda üç yatay çizgiden oluşan bir ayet sonu işareti kullanılmıştır; bu form, diğer ayet sonlarında tekrar edilmediği için istisnai bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Yazı üzerindeki müdahalelere örnek olarak vr. 5b, 11. satırın sonu ile 12. satırın başı verilebilir. Bu kısımda metnin daha koyu bir mürekkeple üzerinden geçildiği görülmektedir. Yazı karakteri ve müdahalenin alt metinle birebir örtüşmesi, düzeltmeyi yapan kişinin yazı sanatına aşina olduğunu düşündürmektedir. Buna karşılık, vr. 12a, 12. satırda yer alan “وَأَسْقِينَاكُمْ” kelimesinin üzerine koyu mürekkep ile yapılan müdahalede ise düzeltmenin daha acemi bir el tarafından gerçekleştirildiği, yazı biçiminden anlaşılmaktadır.

49 Lam-elifte elif ve lam harflerinin yerine yönelik Dr. Öğr. Üyesi Şeyma Genan tarafından incelenen mushaflarda da fethalı hemze lam-elif tabanının sağ tarafına, fethalı lam harfi ise sol tarafına işaretlenmiştir. bk. Şeyma Genan, *Erken Dönem Mushaflarında Zabıt Olgusu: Türk ve İslam Eserleri Müzesi Şam Evrakı Koleksiyonu Örneklemi* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023), 205-217.

50 el-Mürselât 77/20.

Tablo 7: Müdahale örnekleri

	vr. 5b, str. 11
	vr. 12a, str. 12

1.3. Nüshanın Resmü'l-Mushaf Açısından İncelenmesi

AY6760'ın resm açısından incelenmesi, literatürdeki yerini anlamak bakımından önemlidir. Hz. Osman Mushafları ve bunlardan çoğaltılan nüshaların imlâsına dair bilgiler ilgili eserler vasıtasıyla günümüze ulaşmış olup, bu çalışmada özellikle Ebû 'Amred-Dânî ve Süleyman b. Necah'ın eserleri esas alınacaktır. Elde edilen verilerle AY6760'ın resm özellikleri karşılaştırılarak uyumu değerlendirilecektir. Burada resme dair inceleme, konu odaklı yürütülecek; kelimeler med harfleri, harf ve edatlar, sessiz harfler ve hemze yazımı bakımından ele alınacaktır. Burada resm-i Osmânî incelemesinin başlıkları, daha sistematik olması açısından Mehmet Emin Maşalı'nın "Kur'ân'ın Metin Yapısı" eseri esas alınarak yapılmıştır.

1.3.1. Medlerin Yazımı

AY6760'ta ilk ele alınacak "medler" konusuna bakıldığında, genel olarak tüm sayfalarda bu harfler yazılmıştır.⁵¹ "Nüshanın Transliterasyonu" başlığı altında tüm kelimelerin yazımları satırlarına da dikkat edilerek verilmiştir. Genel olarak medler kelimedede gösterilse de bazı yerlerde bu alışkanlık terk edilmiştir.

Tablo 8: Medlerin gösterilmediği kelimeler

Varak Numarası	Bulunduğu Satır	Kelime
1b	2	لِلْإِنْسَانِ
2a	2	فَاعْلَمِينَ
3a	7	تُرَاوِدُ
3b	8	ضَلَّالٍ
4a	4	الْأَيَّاتِ
7b	1	سُلْطَانِ
8a	6	الشَّيْطَانِ
8b	4	وَسُبْحَانَ
9a	14	خَالِثُونَ
10b	10	الْخَالِقُونَ
10b	3	السَّمَاوَاتِ
10b	4	أَسَاءُوا
10b	5	كُنَائِرِ
11b	6	وَالْفَوَاحِشِ
12a	9	وَحَمَلْنَا
12a	3	وَالنَّاسِرَاتِ
12a	3	فَالْفَارِقَاتِ
12a	11	كِفَاثًا
12b	12	شَامِخَاتِ
13b	3	جَمَالَاتِ
13b	5	أَنْزَنَاكُمْ

AY6760'da incelemesini yapabildiğimiz bu kelimeler dışında Yûsuf 12/4 ve 100'de "يابت" kelimesi med ile yazılmıştır.⁵²

51 Nüshada hangi medlerin yazılıp hangilerin hazfedildiği "nüshanın neşri" bölümünde detaylıca görünmektedir.

52 Vr. 7b, str. 4.

Med harfleri ile ilgili olarak, kelime sonunda “elif”in yazılması, inceleme konularından bir diğeridir.⁵³ Bu türden kelimeler içerisinde AY6760’da örneğini görebildiğimiz “جاوا” bulunmaktadır ki bu kelime belli yerler dışında sonda “elif” harfiyle yazılır.⁵⁴ İstisna olan yerler AY6760’da bulunmamaktadır; fakat diğer kısımlar içerisinde Yûsuf 12/16’daki⁵⁵ “جاوا” kelimesi med ile yazılmış aynı surenin 18. ayetinde ise söz konusu lafız medsiz olarak “جاو” şeklinde yazılmıştır.⁵⁶

Medlerin kelime ortasındaki durumuna dair AY6760’da bir örnek bulunmaktadır. Yûsuf 12/87’de geçen “تيسوا” kelimesi kaynaklara göre med ile yazılması gerekirken AY6760’da med olmadan “تيسوا” şeklinde yazılmıştır.⁵⁷

Uzun kesranın veya med harfi olan yâ’nın kelime sonundaki yazımı meselesi ile ilgili AY6760’da bir örnek bulunmaktadır. Yûsuf 12/101’de resme göre kelime sonunda olan “yâ”nın aslında üç “yâ” harfinden oluşup ilk ikisinin hafzedildiğine ve “ولي” şeklinde yazıldığına dair bir bilgi bulunmaktadır.⁵⁸ AY6760’da bu kelime çift olarak “وليي” şeklinde yazılmıştır.⁵⁹

Zâid “yâ” ile ilgili kelimeler resm açısından incelenen bir başka konudur.⁶⁰ Bu tür kelimelerden AY6760’da örneği bulunanlar şöyledir: Yûsuf 12/45’te bulunan “فارسلون” kelimesinin sonundaki “yâ” resme göre hafzedilerek yazılmaktadır.⁶¹ AY6760’da bu kelime literatürdeki bilgiye uygun olarak yazılmıştır.⁶² Yine Yûsuf 12/60’daki “تقربون” kelimesi de hem literatürde hem de AY6760’da sondaki yâ düşürülerek yazılmıştır.⁶³ Benzer şekilde “تقنون” kelimesi de hem literatürde⁶⁴ hem de AY6760’da yâ düşürülerek yazılmıştır.⁶⁵ Kelime sonunda olup kimi kiraate göre vakf ve vasl durumunda kimi kiraate göre de sadece vasl durumunda “yâ”nın okunduğu; fakat yazıda hafzedildiği kelimeler bulunmaktadır. Bu kelimeler içerisinde AY6760’da bulunan Kamer 54/16’da geçen “ونذر” kelimesi resme uygun olarak aynı şekilde hafzedilerek resmedilmiştir.⁶⁶

AY6760’da, kelime sonundaki med harfi ‘yâ’nın, kendisinden sonra gelen kelimenin sakin olması durumunda hafzedildiğine dair bir örnek bulunmaktadır. Kamer 54/5’te geçen “تغن” kelimesi⁶⁷ bu kelimelerdendir ve resme uygun olarak AY6760’da sondaki “yâ” hafzedilerek yazılmıştır.⁶⁸ Burada okunuşun esas alınarak “yâ”nın düşürüldüğü kelimelere örnek gösterilir. AY6760 nüshasında “nûn” kesra olarak harekelenmiştir.

Kendisinden sonra sakin bir harf geldiği için hafzedilmesi beklenen; fakat istisnaen hafzedilmeyen kelimeler de bulunmaktadır. Bu kelimelerde okunuş değil de kelimenin asıl yazımı esas alınmış gibi görünmektedir. AY6760’da bu kelimelerin örneklerinden Yûsuf 12/59’da bulunan “وفي” kelimesi gelmektedir. AY6760’da bu kelime resme uygun olarak sonda “yâ” ile resmedilmiştir.⁶⁹ Belirli bir gramer kuralına kategorize etmenin zor olduğu kelimeler içerisinde AY6760’da Yûsuf 12/66’da yer alan “توتون” kelimesi bulunmaktadır. Bu kelime literatüre uygun olarak⁷⁰ sondaki “yâ” hafzedilerek yazılmıştır.⁷¹

53 Mehmet Emin Maşalı, *Kur’an’ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı* (Ankara: OTTO Yayınları, 2015), 195; Betül Özdirek, *İbnü’l-Bevvâb Mushafı ve İmlâ Yapısı* (İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017), 96.

54 Ebû Dâvûd Süleymân İbn Necâh, *Muhtasaru’t-tebyîn li-hicâ’i’t-tenzîl* (Tanta: Dâru’s-Sahâbe, 2009), 385.

55 Vr. 2a, str. 9.

56 Vr. 2a, str. 11.

57 Vr. 6b, str. 13.

58 İbn Necâh, *Muhtasaru’t-tebyîn li-hicâ’i’t-tenzîl*, 3/590.

59 Vr. 7b, str. 9.

60 Ebû Amr ed-Dânî, *el-Mukni’ fi resmi mesâhifi’l-emsâr maa kitabi’n-nakd*, nşr. Muhammed Sadık Kamahavî (Kahire: Mektebetü’l- Kulliyâti’l-Ezheriyye, ty), 38 vd.; İbn Necâh, *Muhtasaru’t-tebyîn li-hicâ’i’t-tenzîl*, 2/125-134; Maşalı, *Kur’an’ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*, 175 vd.; Özdirek, *İbnü’l-Bevvâb Mushafı ve İmlâ Yapısı*, 103 vd.

61 Ebû Amr ed-Dânî, *el-Muhkem fi nakdi’l-mesâhif*, ed. İzzet Hasen (Dımaşk: Dâru’l-Fikr, 1997), 38-40.

62 Vr. 4a, str. 12.

63 Vr. 5a, str. 8.

64 Dânî, *el-Muhkem*, 38-40.

65 Vr. 7a, str. 11.

66 Vr. 11b, str. 13.

67 Ganim Kadduri Hamed, *Resmü’l-mushaf: dirase lugaviyye tarihiyye* (Bağdad: el-Lecnetü’l-Vataniyye li’l-İhtifal, 1982), 292.

68 Vr. 11b, str. 3.

69 Vr. 5a, str. 7.

70 Dânî, *el-Mukni’*, 38-40.

71 Vr. 5b, str. 4.

Nâkıs isimler, marife olduğunda istisnaları bulunmakla birlikte “yâ” harfi yazıda görülür.⁷² AY6760’da Kamer 54/6 ve 8. ayetler bu istisnalardandır. “الداغ” kelimesi resme uygun⁷³ olarak AY6760’da sondaki “yâ” hazfedilerek yazılmıştır.⁷⁴ Nida “yâ”ları meselesinde ise bu kelimelerin sonunda “yâ”ların düşürüldüğü yerler bulunmaktadır. Bunlardan AY6760’da bulunan Yûsuf 12/4 ve 100. ayetlerdeki “يابت” kelimesidir ve sondaki “yâ” düşürülerek yazılmıştır.⁷⁵

Kelime sonundaki uzun damme genellikle yazıda “vâv” ile yazılmıştır; fakat istisnâî durumlar da mevcuttur.⁷⁶ AY6760’da istisna durumu inceleyebileceğimiz Kamer 54/6’daki “يدع” kelimesi bulunmaktadır. Bu kelime sonda “vâv” olmadan yazılmaktadır. AY6760’da bu ayete bakıldığında bu kelimenin resme uygun olarak yazıldığı görülmektedir.⁷⁷

Uzun fethanın yazımı incelenmesi gereken konulardan bir diğeridir. Bu durumu gösteren “elif”ler kelime ortasında olduğunda genelde hazfedilir. Hazfedilmeyen yerler içerisinde bulunan kelimelerden AY6760’da Yûsuf 12/2’deki “قرانا” kelimesi karşımıza çıkmaktadır. Bu kelime hem literatürde⁷⁸ hem de AY6760’da “elif” harfi olarak resmedilmiştir.⁷⁹ Uzun fethanın “elif” olduğu durumlardan sonra bir zamir gelirse bu durumda “elif” kelime ortasında gibi kabul edilir ve hazfedilir.⁸⁰ Bu duruma örnek olarak incelenebilecek AY6760’da Yûsuf 12/68’deki “علمناه” kelimesi bulunmaktadır. Resme göre medsiz yazılması gereken kelime AY6760’da med ile yazılmıştır.⁸¹

Uzun fethanın “yâ” ile yazıldığı durumlar da bulunmaktadır.⁸² AY6760’da bu duruma örnek olarak Necm 53/15’teki “المالوي” kelimesi verilebilir ve bu kelime literatüre uygun olarak “yâ”nın isbatıyla yazılmıştır.⁸³ Benzer şekilde Yûsuf 12/23’teki “مئوي” kelimesi de hem literatürde hem de AY6760’da aynı şekilde resmedilmiştir.⁸⁴ Uzun fetha’nın “yâ” ile yazıldığı yerlerin istisnası da bulunmaktadır. Sonda “yâ” yerine “elif”in kullanıldığı kelimeler vardır. Yûsuf 12/43’teki “للرويا” kelimesi bunun örneklerindedir.⁸⁵ AY6760’da da bu kelime sonu “elif” harfiyle bitecek şekilde “للريا” şeklinde resmedilmiştir.⁸⁶ Benzer şekilde Necm 53/44’te ve Mürselât 77/26’daki “واحيا” kelimesi literatürde olduğu gibi AY6760’da da “واحيا” şeklinde yazılmıştır.⁸⁷

Uzun fethanın “vâv” ile yazıldığı durumlar incelenecek bir başka konudur. Sülâsî fiilerde isim veya fiil fark etmeksizin aslı “vâv” olsa da yazıda uzun fetha “elif” ile temsil edilir.⁸⁸ AY6760’da buna uygun olarak Yûsuf 12/45’teki “نجا” kelimesi bulunmaktadır ki gerek literatürde⁸⁹ gerekse AY6760’da “elif” ile yazılmıştır.⁹⁰ Her halukarda “vâv”la yazılan kelimelere AY6760’da örnek olabilecek Necm 53/29’daki “الحيوه” kelimesi bulunmaktadır. Bu kelime hem literatürde⁹¹ hem de AY6760’da “vâv” ile gösterilmiştir.⁹² Necm 53/20’deki “ومنوه” kelimesi de bu gruptandır; fakat kelimenin yazımı ile ilgili imâle veya tefhim yorumları sebebiyle ayrıca değerlendirme konusu olmaktadır.⁹³ Hem literatürde⁹⁴ hem de AY6760’da bu kelime “vâv” ile yazılmıştır.⁹⁵

72 Maşalı, *Kur’an’ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*, 181.

73 Maşalı, *Kur’an’ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*, 181.

74 Vr. 11b, str. 3 ve 5.

75 Bk. 7b, str. 4.

76 Dâni, *el-Mukni’*, 42.

77 Vr. 11b, str. 3.

78 Dâni, *el-Mukni’*, 27-28.

79 Vr. 1b, str. 2.

80 Dâni, *el-Mukni’*

81 Vr. 5b, str. 10.

82 İbn Necâh, *Muhtasaru’t-tebyîn*, 2/324-325.

83 Vr. 10a, str. 3.

84 Vr. 2b, str. 10.

85 Dâni, *el-Mukni’*, 69.

86 Vr. 4a, str. 10.

87 Vr. 11a, str. 1 ve vr. 12a, str. 11.

88 Maşalı, *Kur’an’ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*, 200.

89 Dâni, *el-Mukni’*, 72.

90 Vr. 4a, str. 11.

91 İbn Necâh, *Muhtasaru’t-tebyîn*, 2/72.

92 Vr. 10b, str. 1.

93 Maşalı, *Kur’an’ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*, 209-211.

94 Dâni, *el-Mukni’*, 61.

95 Vr. 10a, str. 5.

1.3.2. Harf ve Edatlar

Harf ve edatların yazımı inceleyeceğimiz bir başka konudur. Elde bulunan varaklarda bu konuyu inceleyebileceğimiz beş edat bulunmaktadır.

Tablo 9: Harf ve edatların yazımı

Edat/Kelime	Resm-i Osmânî	AY6760'daki Yazımı	Bulunduğu Sure ve Ayet
عَنْ مَا	عما ⁹⁶	عما ⁹⁷	Hûd 11/123; Tûr 52/43
مَنْ عَنْ	مَنْ عَنْ ⁹⁸	مَنْ عَنْ ⁹⁹	Necm 53/29
لَا أَنْ	الا ¹⁰⁰	الا ¹⁰¹	Yûsuf 12/40; Necm 53/38
مَا مِنْ	ما ¹⁰²	ما ¹⁰³	Yûsuf 12/33; Mürselât 77/42
يَوْمَهُمْ	يومهم ¹⁰⁴	يومهم ¹⁰⁵	Tûr 52/45

1.3.3. Sessiz Harflerin Yazımı

Sessiz harflerin yazımı içerisinde dişilik 'te'sinin kullanımı bakımından incelenmesi gereken bir konudur. AY6760'da bu bağlamda beş farklı kelime tespit edilmiştir.

Tablo 10: Dişilik te'sinin yazımı

Kelime	Resm-i Osmânî'deki Yazımı	AY6760'daki Yazımı	Bulunduğu Sure ve Ayet
امرات	امرات ¹⁰⁶	امرات ¹⁰⁷	Yûsuf 12/30
يأبت	يأبت ¹⁰⁸	يأبت ¹⁰⁹	Yûsuf 12/4 ve 100
بنعمت	بنعمت ¹¹⁰	بنعمت ¹¹¹	Tûr 52/29
اللت	اللت ¹¹²	اللت ¹¹³	Necm 53/19
جملت	جملت ¹¹⁴	جملت ¹¹⁵	Mürselât 77/33

Te'kîd "nûn"u incelenen konular arasında bir başka meseledir. Yûsuf 12/32'de bir örneğini bulabildiğimiz "وليكونا" kelimesi resmde "elif" ile yazılmıştır.¹¹⁶ AY6760'da da bu kelime resme uygun olarak yazılmıştır.¹¹⁷ Ayrıca "وكالين" kelimesi resm kurallarına göre geçtiği her yerde "nûn" açık olacak şekilde resmedilmiştir.¹¹⁸ AY6760'da Yûsuf 12/105'te bu durumu incelediğimizde kurala uyduğu

96 Dâni, *el-Mukni'*, 74-75.

97 Vr. 1a, str. 11 ve Vr. 9b, str. 2.

98 Dâni, *el-Mukni'*, 76.

99 Vr. 10a, str. 14 ve Vr. 10b, str. 1.

100 Dâni, *el-Mukni'*, 73.

101 Vr. 4a, str. 2 ve vr. 10b, str. 11.

102 Dâni, *el-Mukni'*, 74.

103 Vr. 3b, str. 1 ve vr. 12b, str. 7.

104 Dâni, *el-Mukni'*, 80.

105 Vr. 9b, str. 4.

106 Dâni, *el-Mukni'*, 83; İbn Necâh, *Muhtasaru't-tebyîn*, 3/568.

107 Bk. Vr. 3a, str. 7.

108 Dâni, *el-Mukni'*, 86; İbn Necâh, *Muhtasaru't-tebyîn*, 2/302; 4/833.

109 Vr 1b, str. 4 ve vr. 7b, str. 4.

110 İbn Necâh, *Muhtasaru't-tebyîn*, 2/268-278.

111 Vr. 9a, str. 5.

112 Dâni, *el-Mukni'*, 85-86.

113 Vr. 10a, str. 5.

114 Dâni, *el-Mukni'*, 86.

115 Vr. 12b, str. 3.

116 Dâni, *el-Mukni'*, 50.

117 Vr. 3a, str. 14.

118 Dâni, *el-Mukni'*, 50.

görülmektedir.¹¹⁹ Ayrıca Necm 53/51'deki "وٹمودا" kelimesi de resm kurallarına göre elif ile yazılmaktadır.¹²⁰ AY6760'da da kelime aynı şekilde yazılmaktadır.¹²¹

Sessiz harflerin yazımına dair bir mesele de harflerin birbiriyle olan etkileşimi meselesidir. Bu kelimelerden AY6760'da olan Tûr 52/37'deki "المصيطرون" kelimesinin "sâd" ile yazımı bilgisi bulunmaktadır.¹²² AY6760'da da bu harfle yazılmıştır.¹²³

1.3.4. Hemzenin Yazımı

Hemzenin yazımı, incelenecek konulardan bir diğeridir. Müfred hemzenin kelime ortasında yazıldığı durumlar içerisinde AY6760'da örneğini bulabileceğimiz Yûsuf 12/5'teki "رياك" kelimesi bulunmaktadır. Bu kelime hemze ve "vâv" harfi olmadan resmedilmiştir.¹²⁴ AY6760'da da resme uygun olarak aynı şekilde yazılmıştır.¹²⁵ 12/43'te bu kelime iki defa geçmektedir ve her ikisinde de resme uygun olarak yazılmıştır.¹²⁶ Hemzenin kelime ortasında gelip bir önceki harfin sakin olduğu durumlar vardır. Bu örneklerden AY6760'da da bulunan Necm 53/47'deki "النشاة" kelimesi "elif" ile yazılmaktadır.¹²⁷ AY6760'da bu kelime aynı şekilde resmedilmiştir.¹²⁸ Yine hemzenin kelime ortasında olup öncesinin sakin olduğu bir başka örnek Mürselât 77/43'te bulunan "هنييا" kelimesidir. Bu kelime de yine literatüre uygun olarak resmedilmiştir.¹²⁹ Hemzenin kelime sonunda geldiği durumlar içerisinde AY6760'da incelenebilecek Yûsuf 12/35'teki "بدا" kelimesi bulunmaktadır. Resme göre bu kelime "elif" harfiyle¹³⁰ yazılmıştır. AY6760'da bu kelime aynı şekilde resmedilmiştir.¹³¹ Kelime sonunda gelen hemzeden önce med harfinin geldiği durumlar da vardır. Bu durumlar içerisinde AY6760'da Yûsuf Sûresi 12/24'teki "السو" kelimesi sonda hemze olmadan yazılır.¹³² AY6760'da hemze olmadan yazılmıştır. Ayrıca kelime sonunda hemze olduğunu belirten nokta da konulmamıştır.¹³³ Hemzenin kelime sonunda çift resim ile gösterilmesi durumu da vardır. AY6760'da Yûsuf 12/85'teki "تفتوا" kelimesi de bunun örneklerinden biridir. Literatürde bu kelime sonda "vâv" ve "elif" ile yazılmıştır.¹³⁴ AY6760'da da aynı şekilde resmedilmiştir.¹³⁵

Çift hemzenin kelime başında yazılması durumunda ise AY6760'da inceleyebileceğimiz "أَوَّأ" ve "أَوَّأ" kelimeleri vardır. Bu kelimeler bazen "yâ" ile bazen "elif" ile yazılır.¹³⁶ Bunlardan Nâziât 79/11'deki "أَوَّأ" kelimesi resm kurallarına göre "اذا" şeklinde yazılır. AY6760'da da kelime bu şekilde görünmektedir.¹³⁷ Burada kaydedilmesi gereken hatalı bir yazım da söz konusudur, "zel" den önce bir "elif" çizilmiş ardından hata fark edilip üzerine "zel" harfi yapılmıştır. Dolayısıyla bu imlâ ile ilgili bir durum gibi görünmemektedir. Nitekim yazılan tek bir "elif" harfinde iki harekeyi gösterecek şekilde iki adet yeşil nokta bulunmaktadır. Bu durum da tek hemze üzerinde çift harekeyi okutmayı ifade etmektedir. Diğer

119Vr. 7b, str. 13.

120Dâni, *el-Mukni'*, 50.

121Vr. 11a, str. 4.

122İbn Necâh, *Muhtasaru't-tebyîn*, 2/294-296.

123Vr. 9a, str. 12.

124Dâni, *el-Mukni'*, 66-67; İbn Necâh, *Muhtasaru't-tebyîn*, 2/46; Maşalı, *Kur'an'ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*, 221.

125Vr 1b, str. 6.

126Vr 4a, str. 9 ve 10.

127İbn Necâh, *Muhtasaru't-tebyîn*, 2/193.

128Vr 11a, str. 2.

129Vr. 12b, str. 8.

130İbn Necâh, *Muhtasaru't-tebyîn*, 2/50-51; Maşalı, *Kur'an'ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*, 225-226.

131Vr. 3b, str. 3.

132Maşalı, *Kur'an'ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*, 227; Özdirek, *İbnü'l-Bevvâb Mushafı ve İmlâ Yapısı*, 127.

133Vr. 2b, str. 11.

134Dâni, *el-Mukni'*, 61-62; İbn Necâh, *Muhtasaru't-tebyîn*, 2/84-85.

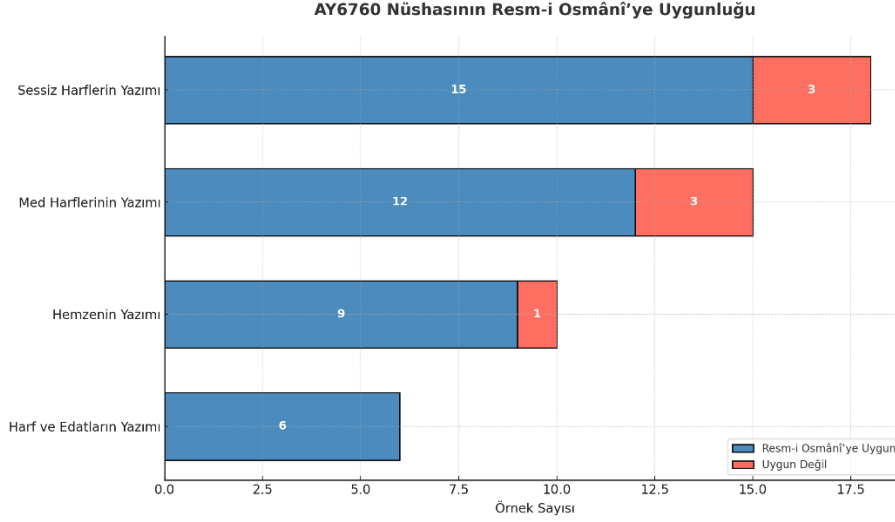
135Vr. 6b, str. 10.

136Dâni, *el-Mukni'*, 58.

137Vr 13b, str. 12.

kelime olan Nâziât 79/10'da ise “اٰ” şeklinde resmedilen kelime AY6760'da da aynı şekilde yazılmıştır.¹³⁸ Bir önceki örnekte olduğu gibi burada da hemzede hem fethayı hem de kesrayı gösteren iki adet yeşil nokta bulunmaktadır.

Elde edilen veriler doğrultusunda “sessiz harflerin, med harflerinin, hemzenin, harf ve edatların yazımı” konuları literatürdeki bilgiler doğrultusunda değerlendirilmiştir. Grafikte bu durum şu şekilde görünmektedir:

Görsel 5: AY6760 Nüshasının resme uygunluğu

Yapılan çalışmanın ardından nüshada toplamda 3057 kelime tespit edilmiştir. Bu sayıya besmeleler, tahmîs, ta'sîr ve bilgilendirme notları dahil edilmemiştir. Öncelikle, çalışma sırasında ulaştığımız kelime sayısının resm özellikleri açısından genelleme yapabilmek için yeterli olmadığını; fakat yine de önemli veriler sunduğunu söylemek gerekir. Kelimelerin incelenmesi amacıyla hazırlanan tüm veriler göz önüne alındığında, AY6760'ın, kullandığımız kaynaklar doğrultusunda, resme büyük oranda uyduğu anlaşılmaktadır. Bu kelimeler üzerinden muhtemel bir coğrafya tespiti yapmak ise oldukça zordur. Bu bilgiler içerisinde AY6760'da yazım farklılıklarını (resm) bölgeler ile ilişkilendirebileceğimiz iki kelime bulunmaktadır. Bunlardan birinci örnekte, Yûsuf sûresi 12/54. ayette yer alan “استوي” kelimesi sonundaki yâ harfinin bulunması sebebiyle Medine mushafı hariç diğer mushaflarla uyumsuzdur. Yusuf Sûresi 12/88. Ayette yer “مزجية” kelimesi AY6760'ta dış üzerinde yazıldığı için Basra ve Kûfe mushaf yazımına dair rivayetlerle eşleşmektedir.¹³⁹

1.4. Nüshanın kıraat açısından incelenmesi

Nüshada i'câm işaretlerinin büyük kısmı bulunmamaktadır. Yalnızca nûn harfinde nadiren nokta yer almaktadır. Kelimelerin ses ve gramer değerleri kimi zaman i'râb noktalarıyla gösterilmektedir. Kırmızı noktalar genel harekeleri, yeşil noktalar ise elifin harekesini belirtmektedir. Buna rağmen harekesiz harflerin sayısı oldukça fazladır. Bu yazım çoklu okuyuşa imkân vermekte ve tespitler literatürle karşılaştırılarak değerlendirilmektedir. Aşağıdaki tabloda AY6760'daki yazım özellikleri dikkate alınarak on kıraat ve rivayetleri üzerinden inceleme yapılmaktadır.¹⁴⁰ Tabloya göre şayet yazım tüm kıraatlara uygunsa “tüm kıraatler” olarak belirtilmekte, yalnız bazılarında uygunsa ilgili imam veya râvî belirtilmekte, okuyuş çoğunlukta geçerli olup az sayıda istisna barındırıyorsa bu istisnalar tek tek yazılmakta ve “[istisna edilenler] dışında tüm kıraatler” ifadesi kullanılmaktadır. Aşağıda AY6760 metni aslına uygun olarak noktasız sunulmakta, nokta veya hareke taşıyan örnekler mümkün olduğunca özgün

¹³⁸Vr. 13b, str. 11.

¹³⁹İbn Ebî Dâvûd Ebu Bekir Abdullah b. Süleyman b. el-Eş'as es-Sicistânî, *Kitâbu'l-Mesâhif*, ed. Muhibbuddin Abdussubhan Vâiz (Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2002), 245-248; Dâni, *el-Mukni'*, 106; Fatih Cankurt, *Hız. Ali'ye Nispet Edilen Topkapı Mushafı* (Ankara: Fecr Yayınları, 2024), 78-82.

¹⁴⁰On kıraat imamı, râvîleri ve ilişkilendirildikleri bölgeler için bk. Abdülhamit Birışık, “Kıraat”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 2022), 25/428.

biçimleriyle aktarılmakta, hangi kıraatlara göre okunabileceği tablonun sağ sütununda verilmektedir. Genel dağılım grafikte gösterilmekte, inceleme özeti Tablo 11'de sunulmaktadır.

Tablo 11: Kıraat farklılıkları¹⁴¹

Sure Adı	Ayet Numarası	Kıraatlara Göre Okuma Biçimleri	AY6760'ta Kelime	AY6760'a Göre Yazıdan Okunabilecek Kıraatler
Hûd	123	يَرْجِعُ / يُرْجِعُ	نَرْجِعُ	Nafi' ve Hafs dışındaki tüm kıraatler
Hûd	123	تَعْمَلُونَ / يَعْمَلُونَ	نعملون	Tüm kıraatler
Yûsuf	4	أَحَدَ عَشَرَ / أَحَدَ عَشَرَ	أَحَدَ عَشَرَ	Tüm kıraatler
Yûsuf	5	يَا بُنَيَّ / يَا بُنَيَّ	بائني	Hafs dışındakiler
Yûsuf	5	رُؤْيَاكَ / رُؤْيَاكَ / رُؤْيَاكَ	رئاك	Tüm kıraatler
Yûsuf	7	آيَاتٍ / آيَاتٍ	آيات	İbn Kesir dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	10	غَيْبَاتٍ / غَيْبَاتٍ	عسايب	Nafi' ve Ebu Ca'fer dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	12	يَرْبَعُ وَيَلْعَبُ / نَرْبَعُ وَنَلْعَبُ نَرْبَعُ وَنَلْعَبُ / يَرْبَعُ وَيَلْعَبُ	ربع	Tüm kıraatler
Yûsuf	13	لِيُحْزِنُنِي / لِيُحْزِنُنِي	لسحرئني	Nafi', İbn Kesir ve Ca'fer
Yûsuf	19	يَا بُشْرَايَ / يَا بُشْرَايَ	باسسرائ	Nafi', İbn Kesir, Ebu Amr, İbn Âmir, Ebu Ca'fer, Ya'kûb
Yûsuf	23	هَيْئَتٍ / هَيْئَتٍ	هيت	İbn Kesir hariç tüm kıraatler
Yûsuf	23	رَبِّيَ / رَبِّيَ	رى	Tüm kıraatler
Yûsuf	24	الْمُخْلِصِينَ / الْمُخْلِصِينَ	المخلص	İbn Kesir, Ebu Amr, İbn Âmir, Ya'kûb
Yûsuf	31	مُنْكَأً / مُنْكَأً	منكا	Ebu Ca'fer hariç tüm kıraatler
Yûsuf	33	السَّجُنُ / السَّجُنُ	السجن	Tüm kıraatler
Yûsuf	36	إِنِّي أَرَانِي / إِنِّي أَرَانِي	انى ارانى	Nafi', Ebu Amr, Ebu Ca'fer
Yûsuf	37	تَرْزُقَانَهُ	ترزقانه	Tüm kıraatler
Yûsuf	38	أَبَايَ / أَبَايَ	آناى	Tüm kıraatler
Yûsuf	43	إِنِّي / إِنِّي	انى	Tüm kıraatler
Yûsuf	45	فَارْسُلُونِ / فَارْسُلُونِ	فارسلون	Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	47	دَابَّاءَ / دَابَّاءَ	دانا	Âsım
Yûsuf	49	تَعْصِرُونَ / تَعْصِرُونَ	نعصرون	Tüm kıraatler
Yûsuf	56	يَشَأُ / يَشَأُ	سنا	Tüm kıraatler
Yûsuf	59	أَيِّ / أَيِّ	انى	Tüm kıraatler
Yûsuf	60	تَقْرُبُونِ / تَقْرُبُونِ	مقربون	Ya'kûb hariç tüm kıraatler

141 Sırasıyla tablodaki ilgili surelerdeki ayetlerin kıraat farklılıkları için bk. Ebû Amr Osman b. Saîd b. Osman el-Ümevi ed-Dâni, *et-Teysîr fi'l-kırâti's-seb'a*, ed. Hâtim Salih ed-Dâmin (Kahire: Mektebetü's-Sahabe; Mektebetü't-Tabiîn, 2008), 317, 319-324, 326, 470-471, 472-474, 475, 506, 509, 510. Sicistânî, *Kitâbu'l-Mesâhif*, 319, 320, 336; Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Ali b. Yûsuf İbnü'l-Cezeri, *en-Neşr fi'l-kıraati'l-aşr*, ed. Enes Mehra (Beyrut: Dârü'l-Kütübü'l-İlmiyye, 2000), 250-256, 257, 313-314; Abdülfettah Pâlûvî, *Zübdetü'l-İrfân* (İstanbul: Hilâl Yayınları, 1989), 72-75, 76, 129, 130, 131, 140-141.

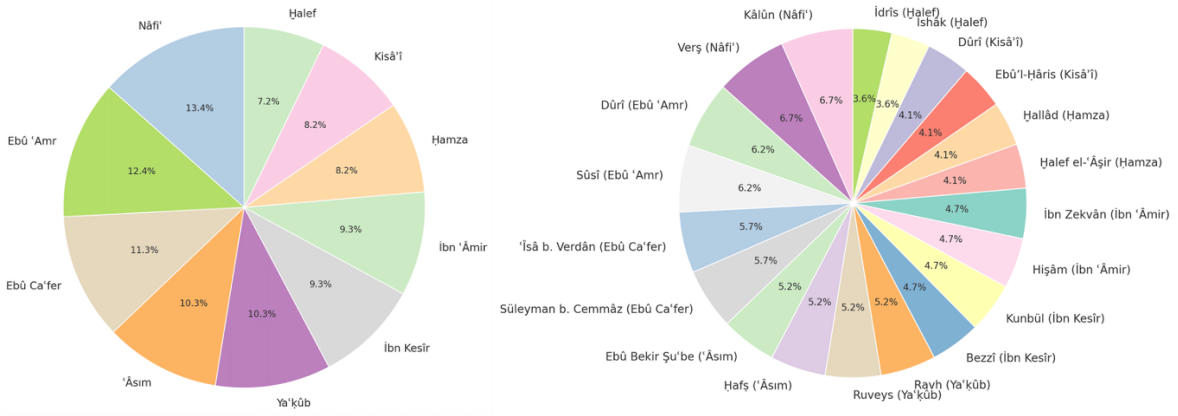
Yûsuf	62	لِفْتِيَايَهٗ / لِفْتِيَايَهٗ	لِفْسِهٖ	Nafi', İbn Kesir, İbn 'Âmir, Ebu Amr, Ebu Bekir Şu'be, Ebu Ca'fer, Ya'kûb
Yûsuf	63	يَكْتَلُ / نَكْتَلُ	نَكَلُ	Tüm kıraatler
Yûsuf	64	حَافِظًا / حَافِظًا	حَفِظًا	Hafs, Hamza, Kisâî, Halef dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	66	تُوْتُونِ / تُوْتُونِ	توون	İbn Kesîr, Ya'kûb; ve vasl durumunda Ebu Amr ile Ebu Ca'fer dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	69	إِنِّي أَنَا / إِنِّي أَنَا	انى انا	Tüm kıraatler
Yûsuf	76	نَرْفَعُ / نَرْفَعُ	نرفع	Tüm kıraatler
Yûsuf	76	دَرَجَاتٍ / دَرَجَاتٍ	درجات	Âsım, Hamza, Kisâî, Halef
Yûsuf	76	نَشَأُ / نَشَأُ	نشا	Tüm Kıraatler
Yûsuf	80	لِي أَبِي أَوْ / لِي أَبِي أَوْ	لى اى او	Tüm kıraatler
Yûsuf	86	وَحَزِينٍ / وَحَزِينٍ	وحرى	Tüm kıraatler
Yûsuf	90	إِنَّكَ / إِنَّكَ	آنك	İbn Kesîr ve Ebu Ca'fer dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	90	مَنْ يَتَّقِ / مَنْ يَتَّقِ	من سق	Kunbül dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	94	تُفَنِّدُونِ / تُفَنِّدُونِ	نُفِيدُون	Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	96	إِنِّي أَعْلَمُ / إِنِّي أَعْلَمُ	اسى اعلم	Tüm kıraatler
Yûsuf	98	رَبِّي / رَبِّي	رى	Tüm kıraatler
Yûsuf	100	يَا بَتَّ / يَا بَتَّ	بأ بت	İbn 'Âmir ve Ebu Ca'fer dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	108	سَبِيلِي / سَبِيلِي	سسلى	Tüm kıraatler
Yûsuf	109	تُوحِي / تُوحِي	توحي	Hafs dışındaki tüm kıraatler
Yûsuf	109	تَعْقَلُونَ / تَعْقَلُونَ	معقلون	Tüm kıraatler
Yûsuf	110	فُنَجِّجِي / فُنَجِّجِي	نجى	İbn 'Âmir, Âsım ve Ya'kûb
Ra'd	3	يُعِشِي / يُعِشِي	نُعْسِي	Ebu Bekir Şu'be, Hamza, Kisâî, Ya'kûb ve Halef
Ra'd	3	وَرَزَعٍ وَنَحِيلٍ / وَرَزَعٍ وَنَحِيلٍ	وررع وبحل	İbn Kesîr, Ebû 'Amr, Hafs ve Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Ra'd	3	صِنَوَانٍ وَعَيْرٍ / صِنَوَانٍ وَعَيْرٍ	صنوان وعر	İbn Kesîr, Ebû 'Amr, Hafs ve Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Ra'd	4	تُسْقَى / تُسْقَى	سقى	Tüm kıraatler
Ra'd	4	وَيُفْصِلُ / وَيُفْصِلُ	ونفصل	Tüm kıraatler

Ra'd	4	في الأكل / في الأكل	في الأكل	Nâfi' ve İbn Kesîr dışındaki tüm kıraatler
Ra'd	4	أدا... أيا / أدا... أيا	أدا... أيا	İbn Âmir, Ebu Ca'fer, Nâfi', Kisâî ve Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Tûr	23	لا لَعُو / لا لَعُو	لا لَعُو	İbn Kesîr, Ebû 'Amr ve Ya'kûb
Tûr	24	لُولُو / لُولُو / لُولُو	لُولُو	Ya'kûb, Halef, Ebu Ca'fer, Hamza ve Hişâm dışındaki tüm kıraatler
Tûr	28	إِنَّه / إِنَّه	إِنَّه	Nafi', Kisâî, Ebu Ca'fer dışındaki tüm kıraatler
Tûr	37	المصيطرون / المصيطرون	المصيطرون	Kunbül, Hişâm, Hafs, Halef, Hallad dışındaki tüm kıraatler
Tûr	45	يَلْقُوا / يَلْقُوا	يَلْقُوا	Tüm kıraatler
Necm	11	كَدَّب / كَدَّب	كَدَّب	Tüm kıraatler
Necm	12	أَفْتَمَرُونَهُ / أَفْتَمَرُونَهُ	أَفْتَمَرُونَهُ	Hamza, Kisâî, Ya'kûb, Halef dışındaki tüm kıraatler
Necm	19	اللآت / اللآت	اللآت	Tüm kıraatler
Necm	20	وَمِنَاةَ / وَمِنَاةَ	وَمِنَاةَ	İbn Kesîr hariç tüm kıraatler
Necm	22	ضِغْزِي / ضِغْزِي	ضِغْزِي	Tüm kıraatler
Necm	32	كَبِيرٍ / كَبِيرٍ	كَبِيرٍ	Kisâî, Halef, Hamza dışındaki tüm kıraatler
Necm	37	وَابْرَهَامَ / وَابْرَهَامَ	وَابْرَهَامَ	Hişâm dışındaki tüm kıraatler
Necm	47	النَّشَاةَ / النَّشَاةَ	النَّشَاةَ	Tüm kıraatler
Necm	50	عَادَا الْوَالِي / عَادَا الْوَالِي / عَادَا الْوَالِي	عَادَا الْوَالِي	Kalûn, Verş, Ebû 'Amr, Ebu Ca'fer ve Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Necm	51	وَتَمُودًا / وَتَمُودًا	وَتَمُودًا	Âsım, Hamza ve Ya'kûb
Necm	55	رَبِّكَ تَمَارِي / رَبِّكَ تَمَارِي	رَبِّكَ تَمَارِي	Vasl durumunda Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Kamer	3	مُسْتَقْرٍ / مُسْتَقْرٍ	مُسْتَقْرٍ	Ya'kûb hariç tüm kıraatler
Kamer	5	نُعْنِي / نُعْنِي	نُعْنِي	Vakf durumunda Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Kamer	6	الدَاعِي / الدَاعِي	الدَاعِي	Bezzî, Ya'kûb; vasl durumunda Verş ve Ebû 'Amr dışındaki tüm kıraatler
Kamer	6	نُكْرٍ / نُكْرٍ	نُكْرٍ	İbn Kesîr hariç tüm kıraatler

Kamer	7	حَاشِعًا / حُشِعًا	حُسَعًا	Ebu Amr, Hamza, Kisâi, Ya'kûb ve Halef dışındaki tüm kıraatler
Kamer	8	الدَّاعِي / الدَّاعِ	الدَّاعِ	İbn Kesîr, Ya'kub; vasl durumlarında Nâfi', Ebû 'Amr ve Ebu Ca'fer dışındaki tüm kıraatler
Kamer	11	فَقَمَّحْنَا / فَمَّحْنَا	فَفَحْنَا	Tüm kıraatler
Kamer	12	عُبُونًا / عُيُونًا	عُبُونًا	İbn Kesîr, İbn Zekvan, Ebu Bekir Şu'be, Hamza, Kisâi dışındaki tüm kıraatler
Kamer	16 ve 18	وَنُذِرِي / وَنُذِرِ	وَنُذِرِ	Ya'kûb ve vasl durumunda Verş dışındaki tüm kıraatler
Mürselât	6	عُدْرًا / عُدْرًا	عُدْرًا	Ravh
Mürselât	6	نُذْرًا / نُذْرًا	نُذْرًا	Nâfi', İbn Kesîr, İbn Âmir, Ebu Bekir Şu'be, Ebu Ca'fer, Ya'kûb
Mürselât	11	وُقَّتَتِ / وَوَقَّتَتِ / أُقَّتَتِ	اِقَّتَتِ	Ebû Amr, Bezzî ve Ebu Ca'fer dışındaki tüm kıraatler
Mürselât	23	فَقَدَرْنَا / فَعَدَرْنَا	فَقَدَرْنَا	Tüm kıraatler
Mürselât	30	اِنطَلِقُوا / اِنطَلِقُوا	اِنطَلِقُوا	Ruveys hariç tüm kıraatler
Mürselât	33	جَمَالَتْ / جَمَالَتْ / جَمَالَتْ	جَمَالَتْ	Ruveys hariç tüm kıraatler
Mürselât	39	فَكِيدُونِ / فَكِيدُونِ	فَكِيدُونِ	Ya'kûb hariç tüm kıraatler
Mürselât	41	وَعُيُونِ / وَعُيُونِ	وَعُيُونِ	İbn Kesîr, İbn Zekvân, Ebu Bekir Şu'be, Hamza, Kisâi dışındaki tüm kıraatler
Nebe	19	وَفَتَّحَتْ / وَفَتَّحَتْ	وَفَتَّحَتْ	Tüm kıraatler
Nebe	23	لَا يَبِينُ / لَابِينِ	لَابِينِ	Tüm kıraatler
Nebe	25	وَعَسَاقًا / وَعَسَاقًا	وَعَسَاقًا	Tüm kıraatler
Nebe	35	وَلَا كَدَابًا / وَلَا كَدَابًا	وَلَا كَدَابًا	Tüm kıraatler
Nebe	37	رَبِّ السَّمَوَاتِ / رَبِّ السَّمَوَاتِ	رَبِّ السَّمَوَاتِ	Nâfi', İbn Kesir, Ebû 'Amr, Ebu Ca'fer
Nâziât	10	أَدَا... أَدَا... أَدَا...	أَدَا... أَدَا... أَدَا...	İbn Âmir, Ebu Ca'fer, Nâfi', Kisâi ve Ya'kûb dışındaki tüm kıraatler
Nâziât	11	نَاخِرَةٌ / نَاخِرَةٌ	نَاخِرَةٌ	Ebu Bekir Şu'be, Hamza, Kisâi, Ruveys, Halef dışındaki tüm kıraatler

Nüshanın kıraatine dair veriler grafikte sunulmuş; kıraate konu olmayan kelimeler tüm kıraatlara eşit şekilde dağıtılmış, hem imamlar hem de râvîler görsel 6'da gösterilmiştir.

Görsel 6: AY6760'daki Kıraatler

Elde edilen veriler ve yapılan inceleme, on kıraat ve râvîleri bağlamında Nâfi' kıraatinin %13.4, Ebû Amr'ın %12.4 ve Ebû Ca'fer'in %11.3 oranlarında temsil edilmiş olabileceğine işaret etmektedir. Nâfi' ve Ebû Ca'fer kıraati Medîne okuyuşunu, Ebû 'Amr Basra okuyuşunu temsil etmektedir. Bu sonuçlardan hareketle AY6760'ın Medine okuyuşuna daha yakın olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, incelediğimiz nüshadaki âyet sayısının sınırlı olduğu unutulmamalıdır.

Nüshada tüm harfler için kırmızı renk kullanılırken hemze için yeşil renk kullanılması meselesi nüshanın dikkat çeken özelliklerinden biridir. Dâni, *el-Muhkem* adlı eserinde çift hemzenin yazımına dair bilgiler verirken farklı renklerin varlığından bahsetmektedir;¹⁴² fakat bu nüshada hemzeler yalnızca yeşil renk kullanılarak gösterilmiştir. Bazen tek elif üzerinde iki harekeyi gösterecek şekilde yeşil nokta konulduğu da olmuştur. Dâni, Irak mushaflarında hemzenin yeşil olarak kullanıldığına işaret ederken İbn Mücâhid, kendisi için Mushaf yazdıran kimselerin hemze'yi yeşil ile resmettiğini belirtmiştir. Bununla birlikte Şeyma Genan doktora tezinde kişisel kullanım meselesinin aksine, - çalıştığı nüshalardan hareketle- Meşrik bölgesinde kamu mushaflarında da yeşil rengin kullanıldığını tespit ettiğini ifade etmiştir.¹⁴³ Kodikolojik incelemelerden hareketle 8-10. yüzyıllar arasında olduğunu tahmin ettiğimiz AY6760'ın kişisel veya umumi kullanım için yazıldığına dair net veriler olmasa da bu yüzyıllar içerisinde yeşil renk kullanımının olduğu anlaşılmaktadır.

2. Nüshanın Transliterasyonu

Bu bölümde ayetlerin bulunduğu kısmın transliterasyonu yapılmıştır. Transliterasyon aslına uygun olarak noktasız, harekesiz, sayfa sayılarına ve satırlarına birebir uyarak hazırlanmıştır. AY6760 numaralı nüshada, bazı kelimeler kâtibin tercihi doğrultusunda satır sonlarında bölünmüş ve sonraki satırdan devam ettirilmiştir. Sayfalarda okumayı engelleyecek düzeyde bir bozulma bulunmadığı ve imlâ gibi hususlar müstakil başlıklarda ele alındığı için renklendirme tekniklerine¹⁴⁴ ihtiyaç duyulmamıştır.

142 Dâni, *el-Muhkem*, 115-116.

143 bk. Genan, *Erken Dönem Mushaflarında Zabt Olgusu: Türk ve İslam Eserleri Müzesi Şam Evrakı Koleksiyonu Örneklemi*, 301.

144 Nüsha tanımlaması yaparken çeşitli teknik gösterimler kullanılabilir. Mesela Corpus Coranicum renklendirme sistemi ile gösterim yapmaktadır. bk. Bibliothèque nationale de France, "Qur'an Manuscript Arabe 328 (a), folio 30v (Sûrat al-A'râf 7:10)", 750. Déroche neşir işlemini daha farklı şekilde satır sayısı gözetmeden ve renklendirme kullanmadan yapmıştır. François Déroche, *La transmission écrite du Coran dans les débuts de l'islam : le codex Parisino-Petropolitanus* (Leiden: Brill, 2009), 383. Tayyar Altıkulaç eserinde ayet ve satır takibini esas almış renklendirme kullanmamıştır. Altıkulaç, *Mushaf-ı Şerif (Tübingen Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharif (Nuskhat Tübingen)*, 309; Marx, Michael. "Introduction to Transliteration System of Corpus Coranicum." Yayınlanmamış Çalışma.

Tablo 12: Vr 1a, Hûd Sûresi 11/116-123

Ayet	Satır Sayısı
الفسادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْ أَنحْسَا مِيهِمْ وَأَسْعِ	1
الدِّينِ ظَلَمُوا مَا اِبْرَفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُحْرَمِينَ وَمَا كَانَ	2
رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ بِظُلْمٍ وَأَهْلِهَا مُصْلِحُونَ وَلَوْ سَاءَ رُبُّكَ لَاجْعَلِ	3
النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَرَالُونَ مُحْتَلِمِينَ إِلَّا مَن رَّحِمَ	4
رَبُّكَ وَلِدَلِّكَ حَلَقَهُمْ وَبِمِثِّ كَلِمَةٍ رَبُّكَ لِأَمَلِنَ حَهُمَ مِّنَ الْجِيهِ	5
وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ وَكَلَّا بَعْضُ عِلْمِكَ مِّنَ ابْنِ الرَّسُولِ مَا نَبَّ	6
بِهِ فَوَادَّكَ وَخَاكَ فِي هِدْيِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرَىٰ	7
لِّلْمُؤْمِنِينَ وَفَلِ لِلدِّينِ لَا يُؤْمِنُونَ اِعْمَلُوا عَلَيَّ مَكَانِيكُمْ إِنَا	8
عَامِلُونَ وَانظُرُوا إِنَا مُسْتَظْرُونَ وَلِلَّهِ عَسِي	9
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهِ يَرْجِعُ الْأَمْرَ كُلَّهُ	10
فَاعْبُدْهُ وَبِوَكْلِ عِلْمِهِ وَمَا رَبُّكَ بِعَاقِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ	11

Tablo 13: Vr. 1b, Yûsuf Sûresi 12/1-9

Ayet	Satır Sayısı
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْبَلَّغِ الْكَلَامِ	1
الْمِيْسِ إِنَا أَنْزَلْنَاهُ فَرَعًا أَنَا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ نَحْنُ نَقُصُّ	2
عَلَيْكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ بِمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ	3
وَإِن كُنْتَ مِّنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْعَقِلِينَ إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ	4
إِنِّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالسَّمَاءَ وَالْفَرْضَ رَا	5
بِيهِمْ لِي سَاحِدِينَ قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَيَّ إِحْوِيكَ	6
فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ السُّيُفَانَ لِلنَّاسِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ	7
وَكَذَلِكَ نَحْنُ نَحْنُ رَبُّكَ وَنُعَلِّمُكَ مِّنْ تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ	8
وَبِنِعْمَةِ رَبِّكَ وَعَلَىٰ آلٍ يَعْفُونَ كَمَا أُنْمِتْنَا عَلَيَّ أَنُوبَكَ	9
مِن قَبْلِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ لَقَدْ كَانَ	10
فِي يُوسُفَ وَإِحْوِيهِ أَنَا لِّلنَّاسِ لِنُوسِ إِذْ قَالُوا لِنُوسِ	11
وَاحِدٌ أَحِبُّ إِلَىٰ ابْنِنَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَنَا	12
لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ اِهْلُوا يُوسُفَ أَوْ اِطْرَحُوهُ اِرْصَا	13
نَحْلَ لَكُمْ وَحَةَ أَنُوبِكُمْ وَبُكَونُوا مِّنْ بَعْدِهِ فَمَا صَالِحِينَ	14

Tablo 14: Vr. 2a, Yûsuf Sûresi 12/10-19

Ayet	Satır Sayısı
فَالْ فَانِلُّ مِنْهَمْ لَا يَفْعَلُوا يَوْسُفَ وَالْقَوْءُ فِي عَنَابِ	1
الْحَبِّ بَلِيضَةً بَعْضُ السَّارِهِ إِنْ كُنْتُمْ فَعَلْتُمْ فَالُوا تَابَانَا	2
مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يَوْسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنُصِحُونَ أَرْسَلَهُ	3
مَعَنَا عِدَا بَرِيعٍ وَبَلْعِبَ وَإِنَّا لَهُ لَأَحَافِظُونَ قَالَ إِنِّي لَنَحْرُتُنِّي	4
أَنْ يَدْهَبُوا بِهِ وَأَحَافُ أَنْ تَأْكُلَهُ الدَّبْتُ وَأَنْتُمْ	5
عَنْهُ عَافِلُونَ فَالُوا لَيْسَ أَكْلُهُ الدَّبْتُ وَتَحْنُ عَصِيَّةُ أَنَا	6
أَدَا لِحَسْرَتٍ فَلَمَّا دَهَبُوا بِهِ وَاحْتَمَعُوا أَنْ يَجْعَلُوهُ فِي	7
عَنَابِهِ الْحَبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَنُنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ	8
لَا يَشْعُرُونَ حَاقُوا أَنَاهُمْ عَسَا يَنْكُونُ فَالُوا تَابَانَا إِنَّا	9
دَهْنًا نَسِيئًا وَيُرْكَنَا يَوْسُفَ عِنْدَ مَنَاعِنَا فَأَكْلَهُ الدَّبْتُ	10
وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ خَاقُ عَلَى فَمِصِّهِ	11
بَدْمٍ كَيْدٍ قَالَ نَبِي سَوْلَبَ لَكُمْ أَنْفُسَكُمْ أَمْرًا فَصَدْرٌ حَمَلٌ	12
وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا يَصِفُونَ خَابَ سَنَارَةٌ فَارْتَلَوْا	13
وَأَرَادَهُمْ فَادْلَى دَلْوَةٌ قَالَ نَاسِرَائِي هَذَا عَلَامٌ	14

Tablo 15: Vr. 2b, Yûsuf Sûresi 12/19-25

Ayet	Satır Sayısı
وَأَسْرُوهُ نِصَاعَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ وَسِرُّهُ سَمِي	1
بِحَصِي دَرَاهِمٍ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الرَّاهِدِينَ	2
وَقَالَ الَّذِي اسْتَرِيهُ مِنْ مِصْرَ لِأَمْرِيهِ أَكْرِمِي	3
مِوَاهُ عَسَى أَنْ يَنْفَعَا أَوْ سَحَدَةٌ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكْنَا	4
تُوشِفَ فِي الْأَرْضِ وَلِتَعْلَمَهُ مِنْ نَابِلِي الْأَحْدَبِ وَاللَّهُ	5
عَالِمٌ عَلَى أَمْرِهِ وَلَكِنْ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ وَلَمَّا بَلَغَ	6
أَسَدُهُ أَسَاهُ حِكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَحْرَى الْمُحْسِنِينَ	7
وَرَاوَدَتْهُ الَّتِي هُوَ فِي سَهَا عَنْ نَفْسِهِ وَعَلَفَ الْأَبْوَابَ	8
وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَادَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ	9
مَنْوَأَى إِنَّهُ لَا يَفْلُحُ الظَّالِمُونَ وَلَمَّا هَمَّ بِهِ وَهُمْ بِهَا	10
لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِيَصْرِفَ عَنْهُ السُّؤ	11
وَالْمُحْسِنَاتِ مِنْ عَمَادِنَا الْمُحْلِصِينَ وَأَسْمَا الْأَنْبَاءِ	12
وَفَدَّتْ فَمِصَّةً مِنْ دُثْرٍ وَالْمَا سَدَّهَا لَدَا الْأَنْبَاءِ	13
قَالَ مَا حَرَامٌ مِنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سِوَا الْإِنِّ سَحْنِ	14

Tablo 16: Vr. 3a, Yûsuf Sûresi 12/25-33

Ayet	Satır Sayısı
أَوْ عَدَابُ النَّفْسِ قَالَتْ هِيَ رَاوَدْنِي عَنْ نَفْسِي وَتَهْدَى	1
سَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ فَمِنْصَةً فَمَا مِنْ قَبْلِ فَتَدْفَعُ	2
وَهُوَ مِنَ الْكٰذِبِينَ وَإِنْ كَانَ فَمِنْصَةً فَمَا مِنْ دُونِ فَكَدِّبْ	3
وَهُوَ مِنَ الصّٰدِقِينَ فَلَمَّا رَا فَمِنْصَةً فَمَا مِنْ دُونِ قَالَتْ إِنَّهُ	4
مِنْ كٰذِبِينَ إِنْ كٰذَبَكَ وَعَطِمْتَ بُوَسَّعَ أَعْرَاصَ عَنْ هٰذَا	5
وَاسْتَعْرَضِي لِدُنْيَاكَ إِنَّكَ كٰتِبٌ مِنَ الْخٰطِبِينَ وَقَالَ نِسْوَةٌ	6
فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَرَبِ بِرَاوِدُ فَتِنَهَا عَنْ نَفْسِهِ	7
فَدَسَّعَهَا وَخُتَا إِنَّا لَنُرِيهَا فِي صَلَاتِهَا مَلَكًا مُّمْنًى فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ	8
أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكًا وَأَتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ	9
مِنْهُنَّ بِسَكِّينٍ وَوَالِدٍ أَحْرَجَ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَتْهُ أَكْرَهُهُ	10
وَفَطَعْنَ أُنْفُسَهُنَّ وَفَلَن حَاسِبٌ لِّئَلَّا تُهَيَّبَهُ قُلُوبُهُنَّ	11
إِلَّا مَلَكًا كَرِيمًا قَالَتْ فَذٰلِكُنَّ الَّذِي لُمْتُنَّنِي فِيهِ وَلَقَدْ	12
رَاوَدتُّهُ عَنِ نَفْسِهِ فَأَسْعَصَمَتْ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرُهُ	13
لَأُنسَخَنَّ وَلَنَكُونُنَّ مِنَ الْوٰعٰظِينَ قَالَتْ رَبِّ السُّحُرُ أَحَدٌ	14

Tablo 17: Vr. 3b, Yûsuf Sûresi 12/33-40

Ayet	Satır Sayısı
إِلَىٰ مِمَّا نَدْعُوهُ إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْبِرْ عَمَّا كٰذَبْتَهُنَّ اصْبِرْ	1
إِلَيْهِنَّ وَأَكْسِ مِنَ الْغٰفِلِينَ فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ	2
كَذٰبَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ثُمَّ نَادَا لَهُمْ مِنْ عَدُوِّ مَا رَاوِ	3
الْأَبِ لَسَخُنْتَهُ حَتَّىٰ حَسِبَ وَدَحَلَ مَعَهُ السَّحَنَ فَمَا إِنْ أَحَدُهُمَا	4
إِلَىٰ أَرَابِيٍّ أَعْصِرْ حَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ إِلَىٰ أَرَابِيٍّ	5
أَحْمِلْهُ فَوْقَ رَأْسِي حَمْرًا تَأْكُلُ الطَّرِيْقَ مَعَهُ بَيْنَا وَبَيْنَهُ إِنْ	6
بَرَكَتٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ قَالَتْ لَا تَأْكُلْهَا طَعَامٌ تُرْفَاقِيهِ إِلَّا نَأْتِيَا	7
سَاوِيْلَهُ فَمَلَّ أَنْ نَأْتِيَاكَ دَلِكَمَا دَلِكَمَا عَلِمْتَنِي رَبِّي إِلَهِي بَرَكَتٌ	8
مِلَّةٌ فَوْقَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كٰفِرُونَ	9
وَاسْعَبَ مِْلَةً أَتَىٰ إِبْرٰهِيْمَ وَاسْحَقَ وَبَعْقُوتَ مَا كَانَ	10
لَنَا أَنْ نَسْرِبَكَ نَالِلِهِ مِنْ سِيِّ دَلِكْ مِنْ فَصْلِ اللَّهِ عَلِمَا وَعَلَىٰ	11
النَّاسِ وَلَكِنْ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَسْكُرُونَ بَصَاحَتِي الْبِشْحِي	12
أَرَابَاتٍ مُّتَقَرِّفُونَ حَمْرًا أَمَّ اللَّهُ الْوَاحِدَ الصَّهَارَ مَا	13
يَعْدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءً سَمِسْمُوهَا اسْمٌ وَأَنَاؤُكُمْ	14

Tablo 18: Vr. 4a, Yûsuf Sûresi 12/40-46

Ayet	Satır Sayısı
ما أَرْسَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لَلَّهِ أَمْرٌ	1
أَلَّا يَعْتَدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَدِيمُ وَلَكِنْ	2
أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ نَصَاحِي السُّحْرِ أَمَا أَحَدَكُمْ	3
فَتَسْفَى زَيْتُهُ حُمْرًا وَأَمَا الْآخِرُ فَصَلَّتْ فَتَأْكُلُ الطُّبْرُ	4
مِنْ رَأْسِهِ فَصَبَى الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ سَسْمَانٍ وَقَالَ لِلَّذِي	5
طَنَّ أَنَّهُ نَاحٍ مِثْمَا أَدْكُرِي عَدَّ رَيْكَ فَاسَأَهُ السُّطَّانُ	6
دِكْرَ رَبِّهِ فَلَمَّتْ فِي السُّحْرِ بِصَبْعٍ سِسْرٍ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي	7
أَرَى سَعًّا نَحْرَابٍ سَمَانٍ تَأْكُلُهُنَّ سَعٌّ عِجَافٌ وَسَعٌّ سُتْلَابٌ	8
خُصِرٌ وَآخِرٌ نَاسَابٍ نَأَ بِهَا الْمَلَأُ أَهْوِي فِي زُنَائِي	9
إِنْ كَسِمَ لِلزُّنَا نَعْتُرُونَ فَالْوَا أَصْعَاتُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ	10
تَنَاطِلُ الْأَحْلَامِ بِعَالِمِينَ وَقَالَ الَّذِي نَحَا مِثْمَا وَادَّ	11
كُرَّ بَعْدَ امْرَأَةٍ أَنَا أُتَيْكُمْ تَنَاطِيلُهُ فَارْسِلُونِ يُوسُفُ أَيُّهَا	12
الضُّدُنُ أَفْسَا فِي سَعِّ نَحْرَابٍ سَمَانٍ تَأْكُلُهُنَّ سَعٌّ عِجَافٌ	13
وَسَعٌّ سُتْلَابٌ حُصِرٌ وَآخِرٌ نَاسَابٍ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَيْكَ	14

Tablo 19: Vr. 4b, Yûsuf Sûresi 12/46-55

Ayet	Satır Sayısı
النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ قَالَ بَرِعُونَ سَعٌّ سِسْرٍ دَأْنَا فَمَا	1
حَصَصْتُمْ فَدَرُوهُ فِي سَبِيلِهِ إِلَّا فُلَيْلًا مِمَّا نَأْكُلُونَ ثُمَّ تَأْتِي	2
مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَعٌّ سِيدَادٍ نَأْكُلُنَّ مَا فَدَمَمَ لَهْنُ إِلَّا فُلَيْلًا	3
مِمَّا نَحْصِيصُونَ ثُمَّ تَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌّ فِيهِ عِجَافُ النَّاسِ	4
وَفِيهِ نَعْصِرُونَ وَقَالَ الْمَلِكُ اسْوَبِي يَهْ فَلَمَّا حَاهُ الرَّسُولُ	5
قَالَ ارْجِعْ إِلَيَّ رَيْكَ فَسَلُّهُ مَا نَالَ النَّسْوَهُ الَّتِي فَطَعَنَ	6
أَنْدَتَهُنَّ أَنْ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِمَ قَالَ مَا خَطْبُكِكِ إِذْ رَأَى	7
وَدُنِّيَ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ فُلَيْلًا حَسَّ لِلَّهِ مَا عَلَّمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سَو	8
قَالِبِ امْرَأَةٍ الْعَرَبِ النَّحْصِصَ الْحَوَّ ابَا رَاوَدُهُ	9
عَنْ نَفْسِهِ وَأَنَّهُ لَمَنْ الصَّادِقِينَ ذَلِكَ لِنَعْلَمَ ابِي لَمْ أَحِ	10
نَالَعِبَ وَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ وَمَا ابْرَى	11
نَفْسِي ابْنِ النَّفْسِ لِأَمَارَةٍ نَالَسُو إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي أَنْ رَبِّي	12
عَمُورٌ رَحِمَ وَقَالَ الْمَلِكُ ابْنِي يَهْ اسْلُحْصِهِ لِنَفْسِي فَلَمَّا	13
كَلِمَتُهُ قَالَ ابْنُكَ الْيَوْمَ لَدُنَّا مَكِينٌ امْنِ قَالَ احْمَلْنِي عَلَى	14

Tablo 20: Vr. 5a, Yûsuf Sûresi 12/55-65

Ayet	Satır Sayısı
حَرَّيْنَا الْأَرْضَ بِإِبْنِ حَفِظٍ عَلِيمٍ وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ	1
فِي الْأَرْضِ سَوْءًا مِنْهَا حَيْثُ سَأَأْنَا نَحْنُ نَحْنُ نَحْنُ نَحْنُ نَحْنُ	2
وَلَا تُصِغْ أَحْرَ الْمُحْسِنِينَ وَلَا حَرُّ الْأَخْرَهُ حَرُّ لِلدِّينِ	3
أَمِنُوا وَكَانُوا بِعَمَلِهِمْ وَحَا إِحْوَهُ يَوْسُفَ	4
فَدَحَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُكْرِمُونَ وَلَمَّا جَهَرَهُمْ	5
بِحَهَارِهِمْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذَا	6
أَوْفَى الْكَيْلِ وَأَنَا حَرُّ الْمَنْزِلِينَ فَإِنْ كَمْ تَأْتُونَ بِهِ	7
فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَعْرَبُونَ فَالْوَا سُرَّوْذُ عُهُ	8
إِنَاءُ وَأَنَا لَفَاعِلُونَ وَقَالَ لِيَمْسَهُ أَحْعَلُوا بِصَاعَتِهِمْ	9
فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ	10
لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَى أَهْلِهِمْ قَالُوا يَا نَارًا مَعَ	11
مَا الْكَيْلِ فَارْسِلْ مَعَنَا أَحَانَا نَكِيلَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِطُونَ	12
قَالَ هَلْ آمَنْتُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا اسْتَكْمَ عَلَى إِحْوِهِ مِنْ هَلْ	13
فَاللَّهُ حَرُّ جَفِظًا وَهُوَ أَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ وَلَمَّا فَجَحُوا	14

Tablo 21: Vr. 5b, Yûsuf Sûresi 12/65-71

Ayet	Satır Sayısı
مِنَاغِهِمْ وَخَدُوا بِصَاعَتِهِمْ رُذْبَ الْبَيْتِ قَالُوا يَا نَارًا	1
مَا نَبْعِي هَذِهِ بِصَاعَتِنَا رُذْبَ الْبَيْتِ وَتَمَسُّرُ أَهْلِنَا وَبِحَقِّطِ أَحَانَا	2
وَيُرَادُ كَيْلٌ نَعْبِرُ ذَلِكَ كَيْلٌ نَسْرُ قَالَ لَنْ أَرْسِلُهُ مَعَكُمْ حَتَّى	3
تُؤْتُونَ مَوْبِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا أَبَوْهُ	4
مَوْبِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ وَقَالَ نَسِي لَا تَدْخُلُوا	5
مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا	6
أَعْبَى عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ سِي إِذِ الْخُكْمِ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ	7
وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ	8
أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُعْنَى عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ سِي إِلَّا حَاحَةَ فِي نَفْسِ	9
تَعَفُوتَ فَصَبَّهَا وَإِنَّهُ لَدُو عِلْمٌ لِيَا عِلْمَانَا وَلَكِنْ أَكْبَرَ	10
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ أَوَى إِلَيْهِ	11
أَحَاهُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا هَذَا	12
فَلَمَّا جَهَرَهُمْ بِحَهَارِهِمْ هَجَعُوا السِّفَانَةَ فِي رِجْلِ أَخِيهِ نَم	13
أَدْنَى مَوْدُنٍ أَسْبَا الْعَبْرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ فَالْوَا	14

Tablo 22: Vr. 6a, Yûsuf Sûresi 12/71-80

Ayet	Satır Sayısı
وَأَقْبَلُوا عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْعَدُونَ قَالَُوا نِفَعُ صَوَاعِ الْمَلِكِ وَلَيْسَ خَا بِيَهْ جَمَلٌ تَعْبِيرٍ وَأَنَا بِهِ رَعِمٌ قَالَُوا بِاللَّهِ لَعَدِ عَلِيمٌ مَا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ قَالَُوا فَمَا حِرْوَةُ إِنْ كُنْتُمْ كَادِبِينَ قَالَُوا حِرْوَةٌ مِنْ وَحْدٍ فِي رَحْلِيهِ فَهِيَ حِرْوَةٌ كَذَلِكَ بَحْرِي الطَّلْمَسِ فَبَدَأَ بَأَوْعِيهِمْ فَبَدَأَ بِأَوْعِيهِمْ ثُمَّ اسْتَحْرَجَهَا مِنْ وَعِيٍّ أَحْبَبَهُ كَذَلِكَ كَيْدًا لِيُؤَسِّفَ مَا كَانَ لِيَتَّخِذَ آحَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَسْأَلَ اللَّهَ بَرَفِغٍ دَرِحَابٍ مَنْ يَسْأَلُ وَفَوْقَ كُلِّ دِيٍّ عِلْمٌ عَلِيمٌ قَالَُوا إِنْ سَرِقَ فَقَدْ سَرَقَ أَحْ لُهُ مِنْ فَبَدَأَ بِأَوْعِيهِمْ نُوَسِّفَ فِي نَفْسِيهِ وَلَمْ نُؤَدِّهَا لَهُمْ فَإِنْ أَنْتُمْ سَرُّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا بَصَفُونَ قَالَُوا بَأَتْهَا الْعَرَبِيُّ إِنْ لُهُ أَنَا سَبْحَا كَبِيرًا فَحَدِّثْنَا مَكَاتَهُ إِنْ بَرِيكَ مِنَ الْمُحْسِبِينَ فَإِنَّ مَعَادَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَحْدًا مَعْنَا عِنْدَهُ إِنْ أَدَا لَطْلُمُونَ فَلَمَّا اسْتَسْوَا مِنْهُ حَلَصُوا بَحْنَا فَإِنْ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ نَعْلَمُوا إِنْ	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Tablo 23: Vr. 6b, Yûsuf Sûresi 12/80-88

Ayet	Satır Sayısı
أَنَاكُمْ فَدَأْخُذَ عَلَيْكُمْ مَوْبِعًا مِنَ اللَّهِ وَمَنْ فَبَدَأَ مَا فَرَطِمُ فِي نُؤَسِّفَ فَبَدَأَ بِأَوْعِيهِمْ حَتَّى تَأْتَنَ لِي أَيْ أَوْ بَحْكُمُ اللَّهُ لِي وَهُوَ حَبْرُ الْحَكِيمِينَ أَرْجِعُوا إِلَيَّ أَنْتُمْ فَهَقُولُوا بَأَنَا إِنْ أَنْتَ سَرَقَ وَمَا سَتَهَدْنَا إِلَّا بِمَا عَلِمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْعَيْبِ حَافِظِينَ وَسَلَّ الْقِرْبَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَبْرَ الَّتِي أَقْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ قَالَ نَلَّ سَوَلَبَ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ حَمَلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ تَأْتِنِي بِهِمْ حَمِيغًا إِيَّاهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ وَيُولِي عِيَهُمْ وَقَالَ تَأَسَّفَى عَلَى نُؤَسِّفَ وَانصَبَ عِنَاةً مِنَ الْخُرْبِ فَهِيَ كَطَنْمُ قَالَُوا بِاللَّهِ نَعْتُوا نَدَكُرُ نُؤَسِّفَ حَتَّى يَكُونَ حَرَصْنَا أَوْ يَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ قَالَ إِيْمَا أَسْكُوا بَنِي وَخُرْبِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا نَعْلَمُونَ بَنِي أَدَهَّنُوا فَبَحْسَبُوا مِنْ نُؤَسِّفَ وَأَحْبَبَهُ وَلَا تَأْتَسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِيَّاهُ لَا تَأْتَسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْفُؤْمُ الْكُفْرُونَ فَلَمَّا	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Tablo 24: Vr. 7a, Yûsuf Sûresi 12/88-98

Ayet	Satır Sayısı
دخّلوا عليه فالوا بأئها العرین مسنا وأهلنا الصر	1
وحنا بیصاعه مرحیه فأوب لنا الكتل وصدق علنا إن	2
الله حری المتصدقین فال هل علمم ما فعلم یوسف وأحبه	3
إد أنم جاهلون فالوا إنك لأنت یوسف فال أنا	4
یوسف وهدا أحی فد من الله علنا إته من نبی وبصر فال	5
الله لا تصنع احز المحسین فالوا بالله لد أنک الله	6
علنا وإن كنا لحاطین فال لا سربت علیکم النوم یعفر الله	7
لکم وهو أرحم الراحمین ادھنوا بعمصی هدا	8
فالفوه علی وحه أنى تاب بصیرا وأنوبى بأهلکم أحمعن	9
ولما فصلب العبر فال أنوهم ابى لأحد ریح یوسف	10
لولا أن یفقدون فالوا بالله إنک لفی صلاک العدم	11
فلما أن خا النسیر الفیه علی وحه فارید بصیرا فال	12
الم أفل لکم ابى أعلم من الله ما لا تعلمون فالوا	13
بأنابا اسعفر لنا ذنوبنا إنا كنا حاطین فال سوف	14

Tablo 25: Vr. 7b, Yûsuf Sûresi 12/98-106

Ayet	Satır Sayısı
أسعفر لکم ربى إته هو العفور الرحم فلما دخلوا	1
علی یوسف أوی إله أبویه وقال ادخلوا مصر إن	2
سأ الله آمین ورفع أبویه علی العرس وحرروا له	3
سُخدا وقال تاب هدا تاویل رُباى من قبل فد جعلها ربى	4
حفا ود أحسن بى إد أرحمى من السح وحا نکم من	5
الندو من بعد أن برع السنط نبى وبن إحوبى إن ربى	6
لظنك لما سنا إته هو العلمم حکم رب فد أنسنى من	7
المُلك و علمت بى من تاویل الأحادیب فاطر السماوب	8
والأرض أنت ولى فى الدنا والأحره بوقى	9
مُسلیما وأجعبى بالصلحین ذلك من أنبا العیب نُوحیه إنک	10
وما کنت لذبهم اد أحمعوا أمرهم وهم بمکرون	11
وما اکبر الناس ولو حرصت بمؤمنین وما سلّمهم علیه من	12
أحر إن هو إلا ذکر للعلمین وکابى من أنه فى السموب	13
والأرض نمرون علنها وهم عنها معرضون وما بومن	14

Tablo 26: Vr. 8a, Yûsuf Sûresi 12/106-111

Ayet	Satır Sayısı
أَكْبَرُهم بِاللَّهِ إِلاَّ وَهم مُسْرِكُونَ أَقَامُوا أَن تَأْتِيَهُم	1
عَاقِبَةٌ مِن عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَعْدَهُ وَهم	2
لَا تَسْعُرُونَ فَلَ هَدِي سَبِيلِي أَدْعُوا إِلَى اللَّهِ عَلَى بَصَرِهِ أَنَا	3
وَمَن أَسْعَى وَسَحَنَ اللَّهُ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَمَا أَرْسَلْنَا	4
مِن قَبْلِكَ إِلاَّ رَحَالًا نُّوحِي النِّهَمَ مِن أَهْلِ الْفُرَى أَفَلَمْ	5
تَسْرُوا فِي الْأَرْضِ فَنَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الدِّينِ	6
مِن قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ آمَنُوا أَفَلَا يَعْلَمُونَ	7
حَتَّى إِذَا اسْتَيْسَرَ الرُّسُلُ وَطَنُوا أَنَّهُمْ فَدَكُوبًا	8
خَآهُمْ بَصُرْنَا فَنُحِي مِّن سَبَأٍ وَلَا نُرَدُّ نَاسِنًا عَنِ الْقَوْمِ الْمُحْرَمِينَ	9
لَقَدْ كَانَ فِي قَصصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولَى الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا	10
يُنْفِرِي وَلَكِن بَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَبِفَصْلِكِ كُلِّ سَيِّ وَهَدِي	11
وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ	12

Tablo 27: Vr. 8b, Ra'd Sûresi 13/1-5

Ayet	Satır Sayısı
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَلَمْ يَكُنِ الْأَنْبَاءُ الْأَكْبَرُ	1
وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِن رَّبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِن أَكْثَرَ النَّاسِ	2
لَا يُؤْمِنُونَ اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَوَاتِ بِعَمْرِ يَرَوْنَهَا	3
ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْسِ وَسَخَّرَ السَّمَانَ وَالْقَمَرَ كُلَّ يَمِينٍ	4
لِلْحَلِ مَسْمِي تَنْذِيرُ الْأَمْرِ نَقِصِلُ الْأَبَابِ لِعَلَّكُمْ يَلْفَأَ رِيكُم	5
تُؤْفِقُونَ وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رِوَسِي	6
وَأَنْهَرَا وَمِن كُلِّ النَّمْرِ جَعَلَ فِيهَا رِوَحًا رَّاسِي	7
تُعْصَى النَّارُ النَّهَارَ إِنْ فِي ذَلِكَ لَأَنْبَاءٌ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ وَفِي	8
الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَحَاوِرَاتٌ وَجِبَابٌ مِّنْ أَعْنَابٍ وَرِوَعٌ	9
وَبِحَلِ صِيَوَانٍ وَعَرِ صِيَوَانٍ تُسْفَى نَمًا وَحِدٍ وَنُقِصِلُ بَعْصَتَهَا	10
عَلَى بَعْصِ فِي الْأَكْلِ إِنْ فِي ذَلِكَ لَأَنْبَاءٌ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ وَإِنْ	11
بِعَبِّ فَعَحَبٌ فَوَلَّهُمْ أَدَا كَمَا نُرْنَا أَيَا لَفِي حَلِي حَدِيدٍ	12
أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبِّيهِمْ وَأُولَئِكَ الْأَعْلَالُ فِي	13
أَعْيَابِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ	14

Tablo 28: Vr. 9a, Tûr Sûresi 52/23-41

Ayet	Satır Sayısı
سِرْعُونَ فِيهَا كَأَسَا لَا نَعْوَىٰ فِيهَا وَلَا نُنَاصِرُ	1
عَلَيْهِمْ عِلْمَانٌ لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكُونٌ وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ	2
بَعْضٍ يَسْأَلُونَ قَالُوا إِنَّا كَمَا قُلْنَا فِي أَهْلِنَا مُسَوِّغِينَ فَمَنْ	3
اللَّهُ عَلِمَا وَمَا عِدَاتِ السَّمُومِ إِنَّا كَمَا مِنْ قُلُوبِ	4
دَعْوَاهُ إِنَّهُ هُوَ السَّرُّ الرَّحِيمُ فَذَكِّرْ فَمَا آتَتْ بِعَمَلِ	5
رَبِّكَ نِكَاهِي وَلَا مَحْجُونَ أَمْ يَقُولُونَ سَاعِرٌ زَرْعٌ بِهِ رِبِّتِ	6
الْمُؤْمِنِينَ فَلْيَرْصُوا فإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُرِيضِينَ أَمْ تَأْمُرُهُمْ	7
أَحْلُمُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاعُونَ أَمْ يَقُولُونَ يَقُولُهُ	8
بَلْ لَا تُؤْمِنُونَ فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ أَمْ	9
حَلَمُوا مِنْ عَجْرِ سَيِّئِ أَمْ هُمُ الْحَلِيمُونَ أَمْ حَلَمُوا السَّمُومِ	10
وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُؤْمِنُونَ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِرُ رِبِّكَ أَمْ	11
هُمُ الْمَصْطَرُونَ أَمْ لَهُمْ سَلْمٌ تَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ بِمِثْلِهِمْ	12
يَسْلُطِينَ مَسْ أَمْ لَهُ السَّبُّ وَلَكُمْ السُّؤَالُ أَمْ تَسْلَمُهُمْ	13
أَحْرًا فِيهِمْ مِنْ مَعْرَمٍ مَقْلُونَ أَمْ عِنْدَهُمْ الْغَنَّةُ فِيهِمْ	14

Tablo 29: Vr. 9b, Tûr Sûresi 52/41-Necm Sûresi 53/9

Ayet	Satır Sayısı
تَكْسُونَ أَمْ يَرْتَدُونَ كِنْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ	1
الْمَكِيدُونَ أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سَحَنَ اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ	2
وَإِنْ تَرَوْا كِسْفًا مِنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَرْكُومٌ	3
فَدَرَهُمْ حَتَّىٰ تُلَمُّوا بِوَجْهِهِ الَّذِي فِيهِ نُصَعِّقُونَ نَوْمًا لَا	4
يَعْنَىٰ عَلَيْهِمْ كَيْدُهُمْ سَاءٌ وَلَا هُمْ يَنْصُرُونَ وَإِنْ لِدُنِّ طَلَمُوا	5
عِدَاتًا دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنْ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ وَاصْبِرْ	6
لِيُحْكِمَ رَبُّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ وَمِنَ اللَّيْلِ	7
فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ	8
سورة نحم سون وانه	9
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالنَّحْمِ إِذَا هَوَىٰ مَا صَلَّ	10
صَاحِبِكُمْ وَمَا عَوَىٰ وَمَا تَطَّلِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ	11
بُوحَىٰ عَلَّمَهُ سَدِيدٌ الْقَوَىٰ ذُو مِرَّةٍ فَاسْوَىٰ وَهُوَ بِالَافِئَةِ	11
الاعلى بَمَ دَنَا فِدَلِي فَكَانَ فَاتٍ فَوْسِي أَوْ أَدْبِي	12

Tablo 30: Vr. 10a, Necm Sûresi 53/10-28

Ayet	Satır Sayısı
فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ غَنِيهِ مَا الْوَحَىٰ مَا كَدَّبَ الْفَوَاحِشُ	1
مَا زَايَ الْأَفْتَرُونَ عَلَىٰ مَا بَرَىٰ وَلَقَدْ زَايَاهُ بَرْلَةً	2
أَحْرَىٰ عِنْدَ سِدْرِهِ الْمُنْهَىٰ عِنْدَهَا حَنَةُ الْمَاوَىٰ إِدْ	3
نَعْسَىٰ السِّدْرَةَ مَا نَعْسَىٰ مَا زَايَ النَّصْرُ وَمَا طَعَىٰ لَقَدْ زَايَ	4
مِنْ أَيْدِي رِيهِ الْكَبْرَىٰ أَفْرِيْمَ اللَّتِّ وَالْعَرَىٰ وَمَنْوُ	5
ةَ النَّالِيَةِ الْأَحْرَىٰ الْكُمُ الدُّكْرُ وَلَهُ الْإِنْسَىٰ يَلِكُ	6
إِذَا فِيسْمَةُ صَبْرَىٰ إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْنَمُوهَا أَنْم	7
وَأَبَاوَكُم مَّا أَنْرَلُ اللَّهَ بِهَا مِنْ سُلْطَنِ إِنْ يَبِيعُونَ إِلَّا	8
الطَّنَ وَمَا يَهْوَىٰ الْإِنْفُسُ وَلَقَدْ خَافَهُمْ مِنْ رِيهِمُ الْهُدَىٰ	9
أَمْ لِيْلَاسِ مَّا نَمْنَىٰ فَلَهِ الْإِحْرَةُ وَالْأَوْلَىٰ وَكَمْ مِنْ	10
مَلَكٍ فِي السَّمَوَاتِ لَا يُعْبَىٰ سَفَاعَتُهُمْ سَأً إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ تَأْتِيَنَّ	11
اللَّهُ لَمَنْ سَأً وَيُرْصَىٰ إِنْ الدِّينَ لَا تُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَتُسْمُونَ	12
الْمَلَائِكَةَ بِسَمَةِ الْإِنْسَىٰ وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَنْتَبِعُونَ	13
إِلَّا الطَّنَ وَإِنَّ الطَّنَ لَا يُعْبَىٰ مِنْ الْحَقِّ سَأً فَأَعْرِضْ عَنِ	14

Tablo 31: Vr. 10b, Necm Sûresi 53/29-44

Ayet	Satır Sayısı
مَنْ بُولَىٰ عَنِ ذِكْرِنَا وَلَمْ تُرَدِّ إِلَّا الْحَيَوَةُ الدِّسَا	1
ذَلِكَ مَلْعُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنْ رَتَكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ صَلَّىٰ عَنِ	2
سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ مَنْ اهْتَدَىٰ وَشَّيْءٌ مَا فِي السَّمَوَاتِ	3
وَمَا فِي الْأَرْضِ لِنَحْرِ الدِّينِ أَسْتَوْا نَمَا عَمَلُوا وَبَحْرَىٰ	4
الدِّينِ أَحْسَنُوا بِالْحَسَنِ الدِّينِ بَحْتِيُونَ كَبِيرَ الْإِنْمِ	5
وَالْفَوْجِشْنَ إِلَّا اللَّيْمَ إِنْ رَتَكَ وَاسِعُ الْمَعْفَرَةِ	6
هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنْ أَسْتَاكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِنْ أَنْم	7
أَجْنَةُ فِي نُطُونِ أَمْهَائِكُمْ فَلَا تُرْكُوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ	8
بِمَنْ أَعْفَىٰ أَعْرَابَتِ الدِّي بُولَىٰ وَأَعْطَىٰ قَلْبًا وَأَكْدَىٰ	9
أَعْبَدَهُ عِلْمُ الْعَبِّ فَهَوَ تَرَىٰ أَمْ لَمْ تُنْبَا نَمَا فِي صُخْبِ مُوسَىٰ	10
وَإِبْرَاهِيمَ الدِّي وَقَىٰ الْآبَرُ وَارْرَةُ وَرَرُ	11
أَحْرَىٰ وَأَنْ لِنَسَ لِيْلَاسِ إِلَّا مَا سَعَىٰ وَأَنْ سَعْنَهُ سَوَفَ	12
تَرَىٰ نَمَّ بَحْرِيَةَ الْحَرَا الْإَوْفَىٰ وَأَنْ إِلَىٰ رِيكَ	13
الْمُنْهَىٰ وَأَنَّهُ هُوَ أَصْحَاكَ وَأَنْكَىٰ وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتِ	14

Tablo 32: Vr. 11a, Necm Sûresi 53/44-Kamer Sûresi 54/2

Ayet	Satır Sayısı
وَأَحْنَأ وَأَتَهُ حَلَقُ الرُّوحِنِ الدِّكَرِ وَالْأَلِنِى مِ	1
نُطْفَهُ إِذَأ مَنَى وَأَن عَلِنِهِ النِّسَاءُ الْآحْرَى وَأَتَهُ هُوَ	2
أَعَى وَأَفَى وَأَتَهُ هُوَ رَبُّ السِّعْرَى وَأَتَهُ أَهْلَكَ	3
عَآذَأ الْأُولَى وَنُمُودَأ مَأ أَنَى وَهُومَ نُوَح	4
مِ فِىلِ إْتَهُمُ كَانُوا هَمِ أَطْلَمُ وَأَطْعَى وَالمُوبَكَةُ	5
أَهْوَى فَعَسْنَهَا مَأ عَسَى فِنَأَى الْآ رِيكَ بِنَمَارَى هَذَا نَدْبُرُ	6
مِنَ النَّذْرِ الْأُولَى أَرَفْتِ الْآرْفَةَ لَسِنَ لَهَا مِ دُونِ	7
اللَّهِ كَاسِفَةً أَفْسَ هَذَا الحَدِيبِ نَعْبُونِ وَبِصَحْكُونِ	8
وَلَا نَبْكُونِ وَأَنِمِ سَامِدُونِ قَاسِحِدُوا لِلَّهِ وَاعْدُوا	9
سُورَهُ الفِمْرِ حَمْسُونِ وَحَمْسَ ابْنِ	10
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِىْمِ افْرِىبِ السَّاعَةَ وَاسْقِ	11
الفِمْرِ وَإِنِ بَرُوا أَنَّهُ نَعْرَصُوا وَبُقُولُوا سَحْرُ	12

Tablo 33: Vr. 11b, Kamer Sûresi 54/2-20

Ayet	Satır Sayısı
مُسْتَمِرٌّ وَكَذَّبُوا وَاسْعُوا أَهْوَاهِمِ وَكُلُّ أَمْرٍ	1
مُسْتَقِرٌّ وَلَعْدَ خَآهَمِ مِّنَ الْإِنْسَانِ مَا فِىهِ مُرْتَجِرٌ جِكْمَةٌ بَالِغَةٌ	2
فَمَا نَعْنِ النَّذْرَ فَنُؤَلِّ عِيَهُمِ يَوْمَ نَدْعِ الدَّاعِ إِلَى	3
سِى نُكْرِ خُسْعًا انْبَصْرُهُمِ تَحْرُحُونَ مِّنَ الْآحْدَابِ كَانَهُمِ	4
حِرَادٌ مُنْتَسِرٌ مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكُفْرُونَ	5
هَذَا يَوْمٌ عَسْرٌ كَذَّبَ فِىلَهُمِ يَوْمَ نُوَحِ فَكَذَّبُوا عِنْدَنَا	6
وَقَالُوا مَحْبُونٌ وَآرْدُحَرَ فِدَعَا رَبَّهُ إِلَى مَعْلُوبٍ	7
فَإِنْتَصِرْ فَمِنْحَا أَنُوبِ السَّمَاءِ بِمَا مِنْهُمِمْ وَفَحْرْنَا الْآرِضِ	8
عَبُونَا قَالِنَى الْمَأ عَلَى أَمْرٍ فِدُ فُدْرَ وَحَمَلْنَهُ عَلَى دَابِ	9
أَلُوَحِ وَدُسْرٍ حَرَى بَأَعْنِنَا حَرَأً لِمَسْ كَانِ كُفْرٌ وَلَعْدِ	10
بِرَكْنِهَا أَنَّهُ فِهُلِ مِ مُذَكِّرٍ فَكَيْفَ كَانِ عِدَانِى وَنُذْرٍ	11
وَلَعْدِ سِرْبَا الْفِرَانَ لِّلذِكْرِ فِهُلِ مِ مُذَكِّرٍ كَذَّبِ	12
عَادٌ فَكَيْفَ كَانِ عِدَانِى وَنُذْرٍ إِنَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمِ	13
رِيحًا صَرْصَرًا فِى يَوْمِ نَحْسٍ مُسْتَمِرٍّ يَنْزِعُ النَّاسَ كَانَهُمِ	14

Tablo 34: Vr. 12a, Mürselât Sûresi 77/1-27

Ayet	Satır Sayısı
سوره المرسلت حمسون انه	1
سَمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَ الْمَرْسَلٰتِ عَرَفَا فَالْعَصَمٰتِ	2
عَصَمًا وَ السَّرَابِ سِرًّا فَالْمَرْوِبِ فَرَفًا فَالْمَلَمَلٰتِ ذِكْرًا	3
عَدْرًا اَوْ تُدْرًا اِتَمَّا بُوْعَدُوْنَ لَوْفَعٍ اِذَا السَّحُوْمُ	4
طُمَسَتْ وَاِذَا السَّمَآءُ فُرْجِحَتْ وَاِذَا الْحَمَالُ سَفَتْ	5
وَاِذَا الرُّسُلُ اُقْبِبَتْ لِآیِ یَوْمٍ اُحِلَّتْ لِیَوْمِ الْفَصْلِ	6
وَمَا اَدْرٰنَكَ مَا تَوْمُ الْفَصْلِ وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ اَلَمْ	7
یَهْلِكِ الْاَوَّلِیْنَ ثُمَّ تُسْعَهُمْ الْاٰجِرِیْنَ كَذٰلِكَ تَعْمَلُ بِالْمَحْرَمِیْنَ	8
وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ اَلَمْ یَحْلَفْكُمْ مِنْ مَّا مَهَسَ فِیْ حَعْلَمٰهُ فِی	9
فَرَارِ مُكْبِیْنَ اِلٰی فِدْرِ مَعْلُوْمٍ فَمَدْرٰی فِیْعَمَ الْفِدْرِوْنَ	10
وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ اَلَمْ یَحْعَلِ الْاَرْضَ كِیْمَاثًا اِحْتًا وَا	11
مَوَا وَحَعْلَمٰهَا فِیْهَا رَوَاسِیَ سَمْحٰتِ وَاَسْمَاكُم مَّا	12

Tablo 35: Vr. 12b, Mürselât Sûresi 77/28-50

Ayet	Satır Sayısı
فِرَا اِنَّا وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ اِطْلِفُوْا اِلٰی مَا كُنْتُمْ نَه	1
نُكْدِیْبُوْنَ اِطْلِفُوْا اِلٰی طَلِیْ دِی نَلْبِ سَعْبِ لَا طَلِیْلِ وَلَا	2
نُعٰی مِنْ اللّٰهَبِ اِنِّهَا یُرْمٰی سِرْرًا كَالْفَصْرِ كَاثَنَةً جَمَالَتْ صُفْرًا	3
وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ هٰذَا یَوْمٌ لَا تَنْطَفُوْنَ وَلَا تُؤَدُّنْ اَلْهَم	4
فِیْعَنْدِرُوْنَ وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ هٰذَا یَوْمٌ الْفَصْلِ حَمْعِكُمْ	5
وَالْاَوَّلِیْنَ فَاِنْ كَانَ لَكُمْ كِنْدٌ فَكِنْدُوْنَ وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ	6
اِنْ الْمُنْفَعِیْنَ فِی طِلَالِیْ وَعَوْنَ وَفَوَاجِیْهُ مِمَّا یَسْتَهْوٰنُ كَلُوْا	7
وَاسْرِیُوْا هِنَا یَمَّا كُنْتُمْ یَعْمَلُوْنَ اِنَّا كَذٰلِكَ نَحْرٰی الْمُحْسِبِیْنَ	8
وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ كَلُوْا وَیَسْمَعُوْا فَلِنَا اِنَّا اِنَّا اِنَّا	9
وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ وَاِذَا فِیْلٌ لَّهُمْ اِرْكَعُوْا لَا تِرْكَعُوْنَ	10
وَاِذَا یَوْمِ الْلُمُكْدِیْسِ فِتَاٰی حَدِیْبٍ بَعْدَهُ یُؤْمِنُوْنَ	11
سوره عم بنسألون أربعون انه	12

Tablo 36: Vr. 13a, Nebe Sûresi 78/1-35

Ayet	Satır Sayısı
سَمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ عَمَّ نَسْأَلُوْنَ عَنِ السَّیِّءِ الْعَظِیْمِ	1
الذِّیْ هُمْ فِیْهِ مُحْلِیُوْنَ كَلَّا سَعَلْمُوْنَ نَمَّ كَلَّا سَعَلْمُوْنَ اَلَمْ	2
تَجْعَلِ الْاَرْضَ مِیْهَدًا وَالحِجَالَ اَوْبَادًا وَحَلَمْکُمْ اَرْوْحًا	3
وَاجْعَلْنَا یَوْمَکُمْ سُنَانًا وَجَعَلْنَا اللِّیْلَ لِبَاسًا وَجَعَلْنَا الْکَهَّازَ مَعَاسًا	4
وَسَا فَوْقَکُمْ سِیْعًا سِیْدَادًا وَجَعَلْنَا بِیْرَاحًا وَهَاحًا وَاَرْبَابًا	5
مِّنَ الْمُعْصِرَاتِ مَآءًا نَّحَاحًا لِّتُحْرِخَ بِهٖ حَتَّآ وَبِنَابٍ وَحَابٍ اَلْمَآءَاقًا	6
اِنَّ یَوْمَ الْفَصْلِیْ كَانَ مِیْعَانًا یَوْمَ تَفْجَعُ فِی الصُّوْرِ فَنَابُوْنَ	7
اَفْوَاحًا وَتُفْحِتُ السَّمَآءُ فَکَاثِبًا اَنْوَابًا وَشَرِبَ الْحِجَالَ	8
فَکَاثِبًا سِرَآئًا اَنْ حَیْهَمَ کَاثِبًا مِیْرَصَادًا لِّلطَّاعِنِ مَآءًا	9
لَّسِنَّ فِیْهَا اَحْقَابًا لَا یُدْفِقُوْنَ فِیْهَا بَرْدًا وَّلَا سِرَآئًا اِلَّا	10
حَمِیْمًا وَعَسَافًا حَرًّا وَّفَآءًا اِتَّهَمَ کَانُوا لَا یَرْجُوْنَ حِسَابًا	11
وَکَذَّبُوا بِآیَاتِنَا وَکَلَّ سِیِّ اَحْصَاةً کَسَا فِدْوَفُوْا	12
فَلَسْ یُرِیْدُکُمْ اِلَّا عِدَاةً اِنْ لِّیْلَمْتُمْ مَعَارًا حِدَابِیْنَ وَاَعْسَا	13
وَکَوَاعِیْتَ اَنْرَابًا وَکَآسًا دِهَآفًا لَا تَسْمَعُوْنَ فِیْهَا لَعْوَا	14

Tablo 37: Vr. 13b, Nebe Sûresi 78/36-Naziât Sûresi 79/12

Ayet	Satır Sayısı
وَلَا یُکْدِنَا حَرًّا مِّن رَّبِّکَ عَطَاً جِسَانًا رَبِّ السَّمَوِّ	1
وَالْاَرْضِ وَمَا بَیْنَهُمَا الرَّحْمٰنِ لَا تَمْلِکُوْنَ مِنْهُ حِطَانًا یَوْمَ	2
یَعْقُوْمُ الرُّوْحُ وَالمَلِیْکَةُ صَفَا لَا یَتَکَلَّمُوْنَ اِلَّا مَن اِذِنَ لَهٗ	3
الرَّحْمٰنُ وَّقَالَ صَوَابًا ذٰلِکَ النُّوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ سَا اَنْحَدَ	4
اِلٰی رَبِّهِ مَآءًا اِنَّا اَنْدَرْنٰکُمْ عِدَانًا فَرِیْسًا یَوْمَ یَنْظُرُ	5
الْمُرُّ مَا فَنَمَّ بَدَاةً وَیَقُوْلُ الْکَافِرُ بَلْیَسْبٰی کُنْتُ تُرْبًا	6
سُوْرَةُ النَّارِ عَاتِ اَرْبَعُوْنَ وَ حَمْسَ	7
سِیْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ وَالرَّعٰتِ عَرَفَا وَالنَّسْطِیْبِ	8
نَسْطًا وَالنَّسْحِیْبِ سِنْحًا فَالنَّسْعِیْبِ سِنْفًا فَالْمُدْرِیْبِ اَمْرًا	9
تَوَمَّ بِرُخْفِ الرَّاحِیَّةِ بِنَعْمِهَا الرَّادِیَّةِ فَلُوْتُ یَوْمَیْدِیْ	10
وَاحْفَه اِنْتَاَرْهَا حَاسِیْعَةً یَقُوْلُوْنَ اِنَّا لَمُرْدُوْدُوْنَ فِی	11
الْحَافِرِیْهِ اَدَا کُنَّا عِطْمًا نَحْرَةً فَالْوَا یَلْکُ اِدَا	12

Sonuç

Hız. Osman'a atfedilen mushaflar tarih boyunca araştırmacıların ilgisini çekmiş, mevcut nüshalar ayrı bir özenle korunmuştur. Hız. Osman'a atfedilen nüshalardan biri, Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde yer alan AY6760'dır. Nüshaya ilişkin bilgilere ulaşmak amacıyla kütüphane envanter kayıtları ve arşiv belgeleri incelenmiş, ancak esere dair en erken kaydın Yıldız Sarayı koleksiyonuna dâhil olduğu döneme ait olduğu tespit edilmiştir. Nüshanın saray koleksiyonuna hangi yolla intikal ettiği ise bilinmemektedir. II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi sonrası nüsha koleksiyonla birlikte Maarif Nezareti'ne, ardından Dârülfünûn'a devredilmiş, dijitalleştirilerek yeniden Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ne iade edilmiştir.

Nüsha, Hüd Sûresinin sonundan başlayıp Nâzi'ât'a kadar parçalı şekilde devam etmekte, Yûsuf, Necm ve Murselât surelerinin tamamını ihtiva etmektedir. Çalışmada nüsha, kodikolojik, paleografik, resmü'l-mushaf ve kıraat açılarından incelenmiş ve son olarak nüshanın transliterasyonu verilmiştir. Kodikolojik incelemede cilt, varak, forma tertibi, satır düzeni, yazı malzemesi, süsleme unsurları ve kütüphane kayıtları değerlendirilmiştir.

Paleografik incelemede harflerin tüm yazılış biçimleri tablolştırılmış, François Déroche'un tipolojisiyle karşılaştırılarak D.Va kategorisine dâhil edilebilecek bir kûfi hat örneği olduğu görülmüştür. Satır sonlarında kelimelerin bölündüğü, ayrıca sonraki dönemlerde ikinci ve üçüncü bir kâtip tarafından siyah mürekkeple eklemeler yapıldığı tespit edilmiştir, bunlardan biri metnin aslına uygunluğu açısından özenli, diğeri özensizdir.

Resmü'l-mushaf incelemesinde, besmele ve tanımlayıcı notlar hariç 3.057 kelime veri tabanına kaydedilmiş, Ebû 'Amr ed-Dânî ve Süleyman b. Necâh'ın aktardıklarıyla karşılaştırılmıştır. Sonuçlar grafikte sunulmuş ve sınırlı veri nedeniyle sağlıklı genel bir değerlendirme yapılamasa da mevcut yazımların büyük ölçüde klasik literatürle uyumlu olduğu görülmüştür. Ancak coğrafi köken tayinine imkân verecek ayetler bulunmadığından bu yönde bir sonuca varılamamıştır.

Kıraat incelemesinde yazının imkân verdiği okuyuşlar on kıraat üzerinden değerlendirilmiş, imamlar ve râvîler arasında yüzdesel dağılımla grafikte gösterilmiştir. Bu çerçevede Nâfi', Ebû Amr ve Ebû Ca'fer kıraatlerinin öne çıktığı tespit edilmiştir. Medine ve Basra bölgeleriyle bağlantı kurulabilecek veriler elde edilmiştir. Ayrıca hareke sistemi incelenmiş; kırmızı noktaların hareketleri, yeşil noktaların hemze hareketini gösterdiği, ancak çok sayıda harfin noktalanmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, nüshanın Hız. Osman'a ait olmadığı, ancak Abbâsî dönemine özgü özellikler taşıdığı; Karbon-14 testi yapılmış benzer örneklerle karşılaştırıldığında ve diğere paleografik unsurlar da dikkate alındığında, erken dönem mushaflarına dair önemli veriler sunan kıymetli bir örnek olduğu kanaatine varılmıştır. Bu çerçevede nüshanın 8-10. yüzyıllar arasına tarihlenebileceği anlaşılmaktadır.

Kaynakça

- Abbott, Nabia. *The Rise of the North Arabic Script and Its Kur'anic Development with a Full Description of the Kur'an Manuscripts in the Oriental Institute*. Chicago: The University of Chicago Press, 1939.
- Abdulmajeed, Abdulmajeed. *Nadir Eserler Kütüphanelerinde Elektronik Bilgi Hizmetleri: İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Örneği*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2023.
- Aghaei, Ali - Marx, Michael Josef. "Carbon Dating of Seven Parchment Qur'an Manuscripts and One Syriac Bible of the National Museum of Iran". *Journal of Iran National Museum* 2/1 (22 Aralık 2021), 205-226.
- Tehran NMI 4279, Folio: 3v. çev. Fatemeh Haji Akhoundi. Irankoran (Bibliotheca Coranica Iranica). <http://irankoran.ir/Koran/ManuscriptView/ImageView/#/?ImageId=c1a366d8-943b-421d-823a-057bdce5bd62>
- Aktaş, Necati - Halaçoğlu, Yusuf. "Başbakanlık Osmanlı Arşivi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 5/122-126. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Akyıldız, Ali. "Maârif-i Umûmiyye Nezâreti". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/273-274. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Altıkulaç, Tayyar. *Günümüze Ulaşan Mesâhif-i Kadîme: İlk Mushaf lar Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022.
- Altıkulaç, Tayyar. *Günümüze Ulaşan Mesâhif-i Kadîme: İlk Mushaf lar Üzerine Bir İnceleme*. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2021.
- Altıkulaç, Tayyar. *Hz. Ali'ye Nisbet Edilen Mushaf-ı Şerif (San'a Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharîf al-Mansûb ilâ 'Alî b. Abî Tâlib: Nuskhat Şan'â'*. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2011.
- Altıkulaç, Tayyar. *Hz. Osman'a İzafe Edilen Mushaf-ı Şerif: Topkapı Sarayı Müzesi Nüshası = al-Muşhaf al-Sharîf al-Mansûb ilâ 'Uthmân b. 'Affân: Nuskhat Muthaf Topkapı Sarayı*. çev. Şâlih Şadâwî. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2007.
- Altıkulaç, Tayyar. *Hz. Osman'a Nisbet Edilen Mushaf-ı Şerif (Taşkent Mushafı)*. İstanbul: T.C. İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi, 2024.
- Altıkulaç, Tayyar. *Hz. Osman'a Nisbet Edilen Mushaf-ı Şerif (Kahire el-Meşhedü'l-Hüseyni Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharîf al-Mansûb ilâ 'Uthmân b. 'Affân: Nuskhat al-Mashhad al-Husaynî bi'l-Qâhira*. çev. Şâlih Şadâwî. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2009.
- Altıkulaç, Tayyar. *Mushaf-ı Şerif (Berlin Nüshası)*. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2019.
- Altıkulaç, Tayyar. *Mushaf-ı Şerif (Bibliothèque Nationale, Paris) = al-Muşhaf al-Sharîf (al-Maktaba al-Waṭaniyya, Paris)*. çev. Şâlih Şadâwî. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2015.
- Altıkulaç, Tayyar. *Mushaf-ı Şerif (Kahire İslâm Sanatları Müzesi Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharîf*. çev. Şâlih Şadâwî. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2014.
- Altıkulaç, Tayyar. *Mushaf-ı Şerif (Tübingen Nüshası) = al-Muşhaf al-Sharîf (Nuskhat Tübingen)*. çev. Şâlih Şadâwî. İstanbul: İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA), 2016.
- Altıkulaç, Tayyar vd. *Tahkîk-i Muşhaf-i Şerif Mensûb bi-hi 'Imâm 'Alî b. Abî Tâlib (şallâ Allâhu 'alayhi wa-sallam): Nüsha-i Şumare 1 Kitâbhâne-i Markazî-i Âstân-i Quds-i Razavî*. Tehran and Mashhad: Merkez-i Tab va Neşr-i Qur'an-i Kerîm; Âstân-i Quds-i Razavî, 2017.
- Altundağ, Mustafa. "İstanbul Topkapı Mushafı Hz. Osman'a mı Aittir?". *Marife Dini Araştırmalar Dergisi* 2/1 (31 Mayıs 2002), 53-87.
- Arslan, Ali. *Darülfünun'dan Üniversiteye Geçiş*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1992.
- Bausi, Alessandro vd. (ed.). *Comparative Oriental Manuscript Studies: An Introduction*. Hamburg: Tredition, 2015.
- Bayraktar, Mehmet Faruk. "İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 5/36-38. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Bibliothèque nationale de France. "Qur'an Manuscript Arabe 328 (a), folio 30v (Sûrat al-A'râf 7:10)", 750. <https://corpuscoranicum.de/en/manuscripts/13/page/30v?sura=7&verse=10>
- Birişik, Abdülhamit. "Kıraat". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 25/425-432. Ankara: TDV Yayınları, 2022.
- Bothmer, Hans-Casper Graf von. "Korane". *Orientalische Buchkunst in Gotha: Ausstellung zum 350jähri gen Jubiläum der Forschungs- und Landesbibliothek Gotha (Spiegelsaal 11. September 1997 bis 14. Dezember 1997)*. 105-107. Gotha: Forschungs- und Landesbibliothek Gotha, 1997.

- Bozdoğan, Elif Behnan. *Kur'an Yazmalarında Hicazi Yazı-Şam Evrakı Çerçevesinde Yeni Bir Tasnif Denemesi*. İstanbul: KURAMER, 2025.
- Candemir, Murat. "Yıldız Sarayı Kütüphanesi: Saraydan Üniversiteye". *Tarih Dergisi* 45 (2008), 123-153.
- Cankurt, Fatih. *H. Ali Mushafı*. Ankara: Fecr Yayınevi, 2021.
- Cankurt, Fatih. *H. Ali'ye Nispet Edilen Topkapı Mushafı*. Ankara: Fecr Yayınları, 2024.
- Dânî, Ebû Amr *el-Mukni' fî resmi mesâhifi'l-emsâr maa kitabi'n-nakd*. nşr. Muhammed Sadık Kamahavî. Kahire: Mektebetü'l- Kulliyâtî'l- Ezheriyye, ty.
- Dânî, Ebû Amr. *el-Muhkem fî nakti'l-Mesâhif*. thk. İzzet Hasen. Dımaşk: Dâru'l-Fikr, 1997.
- Dânî, Ebû Amr Osman b. Saîd b. Osman el-Ümevi. *et-Teysîr fî'l-kirââtî's-seb'a*. ed. Hâtim Salih ed-Dâmin. Kahire: Mektebetü's-Sahâbe; Mektebetü't-Tâbiîn, 2008.
- Déroche, François. *Catalogue des manuscrits Arabes : manuscrits musulman les manuscrits du Coran*. Paris: Bibliothèque Nationale, 1983.
- Déroche, François. *Islamic Codicology: An Introduction to the Study of Manuscripts in Arabic Script*. London: al-Furqan Islamic Heritage Foundation (Müessesetü'l-Furkan li't-Türasi'l-İslâmî), 2005.
- Déroche, François. *La transmission écrite du Coran dans les débuts de l'Islam : le codex Parisino-Petropolitanus*. Leiden: Brill, 2009.
- Déroche, François. "L'emploi du parchemin dans les manuscrits Islamiques: quelques remarques liminaires". *The codicology of Islamic manuscripts : Proceedings of the second conference of Al-Furqân Islamic heritage foundation*. ed. Yasin Dutton. London: Al-Furqân Islamic Heritage Foundation, 1995.
- Déroche, François. "Manuscripts of the Qur'ân". *Encyclopaedia of the Qur'ân*. ed. Jane Dammen McAuliffe. 3/261-273. Leiden & Boston: Brill, 2003.
- Déroche, François. *Qur'ans of the Umayyads: A First Overview*. Leiden : E.J. Brill, 2014.
- Déroche, François. *The Abbasid Tradition: Qur'ans of the 8th to 10th Centuries AD*. thk. Julian Raby. London: The Nour Foundation; Azimuth Editions; Oxford University, 1992.
- Doğanay, Aziz - Akyüz, Merve. "İslâmî / Rûmî ve Hatâyî Motifinin Köken Meselesi: Timûrî Tezyînât Üslûbunun Osmanlı Sanatına Yansımaları ve İstanbul Üslûbunun Teşekkülü". *Türklük Araştırmaları Dergisi* 3/1 (2024), 31-77. <http://dx.doi.org/10.29228/inture.10>
- Dutton, Yasin. "An Umayyad Fragment of the Qur'an and Its Dating". *Journal of Qur'anic Studies* 9/2 (2007), 57-87. <https://doi.org/10.3366/E1465359108000065>
- Eyice, Semavi. "Fehmi Edhem Karatay". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 24/473-474. İstanbul: TDV Yayınları, 2021.
- Gacek, Adam. *Arabic Manuscripts: A Vademecum for Readers*. Leiden: Brill, 2009.
- Genan, Betül. *Hicri Üçüncü Asır Kuran Yazmalarında Kıraat Tercihi Türk ve İslam Eserleri Müzesi Şam Evrakı Koleksiyonu Örneği*. İstanbul: İFAV Yayınları, 2025.
- Genan, Şeyma. *Erken Dönem Mushaflarında Zabt Olgusu: Türk ve İslam Eserleri Müzesi Şam Evrakı Koleksiyonu Örnekleme*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2023.
- Genan, Şeyma vd. "Erken Döneme Tarihlenen Katta Langar Mushafı'nın Mushaf İlimleri Bakımından İncelenmesi". *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 25/47 (2023), 55-88.
- Genan, Şeyma. *Kadim Mushaflarda Zabt Geleneği - Şam Evrakı Koleksiyonu Kur'an Yazmaları Örnekleme*. İstanbul: İFAV, 2025.
- Hamed, Ganim Kadduri. *Resmü'l-mushaf: dirase lugaviyye tarihiyye*. Bağdad: el-Lecnetü'l-Vataniyye li'l-İhtifal, 1982.
- Hızlı, Kasım. "Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde Çeyrek Asır: Kitapçıbaşı Süleyman Hasbî Efendi (1827-1909)". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* 73 (2022), 1-9.
- Hussein, M. A. *Origins of the Book: Egypt's Contribution to the Development of the Book from Papyrus to Codex*. Greenwich, Connecticut: New York Graphics Society Ltd., 1972.
- İbn Necâh, Ebû Dâvûd Süleymân. *Muhtasarü't-tebyîn li-hicâ'i't-tenzîl*. Tanta: Dâru's-Sahâbe, 2009.
- İbnü'l-Cezeri, Ebü'l-Hayr Şemsüddin Muhammed b. Muhammed b. Muhammed b. Alî b. Yûsuf. *en-Neşr fî'l-kıraati'l-aşr*. ed. Enes Mehra. Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye, 2. Basım, 2000.
- İhsanoğlu, Ekmelüddin. "Dârülfünun". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/521-525. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi. "Kur'ân-ı Kerîm [AY6760]". Erişim 30 Temmuz 2025. <https://nek.istanbul.edu.tr/ekos/AY/nekay06760.pdf>

- Jeffery, Arthur - Mendelsohn, Isaac. "The Orthography of the Samarqand Qur'an Codex". *Journal of the American Oriental Society* 62/3 (1942), 175-195.
- Karaşahin, Tuba. *Türk ve İslam Eserleri Müzesi'ndeki ŞE 54 Numaralı Kur'an El Yazmasının Analizi ve Neşri*. Ankara: Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2025.
- Karatay, Fehmi Edhem. *Arapça Basmalar Alfabe Kataloğu*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2. Basım, 1951.
- Karatay, Fehmi Edhem. *İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Arapça Yazmalar Kataloğu : Kuranlar ve Kurani ilimler*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 1951.
- Karatepe, Tuğba Çavdar. "Yıldız Sarayı Kütüphanesi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 43/544-545. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.
- Kaska, Çetin. "İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde Bulunan Farsça Yazmalar". *ETÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 11 (2020), 72-99.
- Küçük, Cevdet. "Abdülhamid II". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 1/216-224. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Marx (with assistance from Salome Beridze), Michael. "Qatar National Library (مكتبة قطر الوطنية): HC.MS.03168". çev. Raheleh Shahpasand - Azam Shahpasand. *Manuscripta Coranica – Corpus Coranicum*. 20 Temmuz 2025. <https://corpuscoranicum.de/en/manuscripts/1364?sura=2&verse=225>
- Maşalı, Mehmet Emin. *Kur'an'ın Metin Yapısı: Mushaf Tarihi ve İmlâsı*. Ankara: OTTO Yayınları, 2. Basım, 2015.
- Maşalı, Mehmet Emin. "Mushaf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/242-248. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Moritz, Bernhard (ed.). *Arabic Palaeography: A Collection of Arabic Texts from the First Century of the Hidjra Till the Year 1000*. Cairo: Khedivial Library, 1905.
- Nedîm, Ebû'l-Ferec Muhammed b. İshâk. *Kitâbu'l-Fihrist*. ed. Eymen Fu'âd Seyyid. London: Al-Furqân Islamic Heritage Foundation, 2. Basım, 2014.
- Özdirek, Betül. *İbnü'l-Bevvâb Mushafı ve İmlâ Yapısı*. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2017.
- Pâlûvî, Abdülfettah. *Zübdetü'l-İrfân*. İstanbul: Hilâl Yayınları, 1989.
- Rezvan, Efim A. *The Qur'an of Uthman = Koran Usmana: (St. Petersburg, Katta-Langar, Bukhara, Tashkent)*. St. Petersburg: Russian Academy of Sciences, 2004.
- Seetzen, Ulrich Jasper. *Reisen durch Syrien, Palästina, Phönicien, die Transjordan-Länder, Arabia Petraea und Unter-Aegypten* 1.0. ed. Friedrich Kruse. Berlin: Verlegt bei G. Reimer, 1855.
- Shebunin, A. N. "Kuficheskii Koran Khedivskoi Biblioteki v Kaire". *Zapiski Vostochnago Otdeleniia Imperatorskago Russkago Arkheologicheskago Obshchestva* 14 (1902), 120-125.
- Shebunin, Aleksei Fedorovich. "'Kuficheskii Koran Imperatorskoi Sankt-Peterburgskoi Publichnoi Biblioteki' (The Kufic Qur'an of the Imperial St. Petersburg Public Library)". *Zapiski Vostochnago Otdeleniia Imperatorskago Russkago Arkheologicheskago Obshchestva* 6 (1891), 69-133.
- Sicistânî, İbn Ebî Dâvûd Ebu Bekir Abdullah b. Süleyman b. el-Eş'as. *Kitâbu'l-Mesâhif*. ed. Muhibbuddin Abdussubhan Vâiz. Beyrut: Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2002.
- Şen, Ziya. "Hz. Osman Döneminde İstinsah Edilen Mushafların Akibeti". *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (02 Aralık 2015), 31-50.
- Taşer, Seyit - Ulusoy, Ahmet. "Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ndeki Tasfiyeye İlişkin Tahkikat Sürecinin Analizi". *Türk Kütüphaneciliği* 36/1 (2022), 8-28.
- Yolcu, Mehmet. "en-Nedîm [İbn Al-Nadim] ve el-Fihrist'inin İslam Kültür Tarihindeki Yeri - İslam Kültür Tarihinin Zamansal Bir Haritası". *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* 4/5 (01 Mayıs 2017), 1-33.
- "İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi: Arapça Yazmaların Yeniden Kataloglanması". İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi, Haziran 2023. <https://ilahiyat.istanbul.edu.tr/tr/haber/istanbul-universitesi-nadir-eserler-kutuphanesi-arapca-yazmalarinin-yeniden-kata-58004F005300790038006C003800490067002D00500039007900700046006200610041004F003200370077003200>
- Yıldız Esas ve Evrakı Defteri*. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), YEEed, No. 397, 398, 399.

Makale Bilgi Formu

Yazarların Notları: AY6760 nüshasının makalede yer alan görüntülerinin kullanım hakları T.C. Cumhurbaşkanlığı Millî Saraylar Başkanlığından satın alınmıştır.

Nüshanın fizikî incelemesi Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde Millî Saraylar başkan yardımcısı Prof. Dr. Abdülhamit Tüfekçioğlu riyâsetinde, aralarında kütüphane görevlilerinin de bulunduğu bir heyetle yapılmıştır. Millî Saraylar Daire Başkanlığı'na, sayın Tüfekçioğlu'na ve kütüphanede nüshaların hazırlanmasına emek veren Derya Demirkol hanımefendiye teşekkür ederiz. Ayrıca nüshanın dijitallerine ulaşılması hususunda destek veren İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Yahya Güldiken'e verdiği destekten dolayı teşekkür ederiz.

Yazarların Katkıları: Birinci yazar %52, İkinci yazar %38, Üçüncü yazar %10 katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Bildirimi: Yazarlar tarafından potansiyel çıkar çatışması bildirilmemiştir.

İntihal Beyanı: Bu makale *iThenticate* tarafından taranmıştır.